Στίς συνεκδικαζόμενες ὑποθέσεις

188/80

Γαλλική Δημοκρατία, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν G. Guillaume, μέ ἀναπληρωτή του τόν P. Moreau Defarges, μέ τόπο ἐπιδόσεων τήν γαλλική πρεσβεία στό Λουξεμβοῦργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν νομικό της σύμβουλο, B. van der Esch, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν G. Marenco, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν νομικό της σύμβουλο O. Montalto, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθ' ἧς,

καί τῶν ὑπέρ αὐτῆς παρεμβαινόντων

Βασιλείου τῶν Κάτω Χωρῶν, ἐκπροσωπουμένου ἀπό τόν A. Bos,

καί

Ομοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν M. Seidel, Ministerialrat στό ὁμοσπονδιακό ὑπουργεῖο οἰκονομικῶν, καί ἀπό τόν A. Deringer, δικηγόρο παρά τῷ Oberlandesgericht τῆς Κολωνίας,

189/80

Ἰταλική Δημοκρατία, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν A. Squillante, προϊστάμενο τῆς ὑπηρεσίας διπλωματικῶν διαφορῶν, συνθηκῶν καί νομοθετικῶν ὑποθέσεων, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν I. M. Braguglia, Avvocato dello Stato, μέ τόπο ἐπιδόσεων τήν ἰταλική πρεσβεία στό Λουξεμβοῦργο,

προσφεύγουσα,

καί ἡ προσθέτως ὑπέρ αὐτῆς παρεμβαίνουσα

Γαλλική Δημοκρατία, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν G. Guillaume, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν A. Carnelutti, ἀναπληρωτή του,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν νομικό της σύμβουλο B. van der Esch, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν S. Fabro, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν νομικό της σύμβουλο O. Montalto, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθ' ἧς,

καί τῶν προσθέτως ὑπέρ αὐτῆς παρεμβαινόντων

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ

καί

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ,

190/80

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ, ἐκπροσωπούμενο ἀπό τόν W. H. Godwin, Treasury Solicitor, μέ τόπο ἐπιδόσεων τήν βρετανική πρεσβεία στό Λουξεμβοῦργο,

προσφεύγουσα,

καί ἡ προσθέτως ὑπέρ αὐτοῦ παρεμβαίνουσα

ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν G. Guillaume, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν A. Carnelutti, ἀναπληρωτή του,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν νομικό της σύμβουλο B. van der Esch, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν P. J. Kuyper, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν νομικό της σύμβουλο M. Cervino, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθ' ἧς,

καί τῶν προσθέτως ὑπέρ αὐτῆς παρεμβαινόντων

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ

καί

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ,

πού ἔχουν ὡς ἀντικείμενο τήν ἀκύρωση, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 173 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τῆς ὁδηγίας 80/723/ΕΟΚ τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 25ης Ἰουνίου 1980, περί τῆς διαφανείας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 08/001, σ. 205),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο ἀπό τούς J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, A. Touffait καί O. Due, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans, A. Χλωρό καί F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: G. Reischl
γραμματεύς: P. Heim

ἐκδίδει τήν παρούσα

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως, ἡ ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας, τά αἰτήματα, οἱ ἰσχυρισμοί καί τά ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Ἡ ὁδηγία

1. Ἡ διαφάνεια τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, τήν ὁποία ἐπιδιώκει νά ἐπιτύχει ἡ Ἐπιτροπή μέ τήν προσβαλλομένη ὁδηγία, συνίσταται κατά τό *ἄρθρο 1* τῆς ὁδηγίας αὐτῆς στήν σαφή ἀπεικόνιση δημοσίων πόρων πού διατίθενται σέ δημόσιες ἐπιχειρήσεις εἴτε ἄμεσα εἴτε ἰδίως, μέσω ἄλλων δημοσίων ἐπιχειρήσεων, καθώς, καί τῆς πραγματικῆς χρησιμοποιήσεώς τους. Ὡς παραδείγματα «διαθέσεως δημοσίων πόρων» τό *ἄρθρο 3* ἀναφέρει:

«α) συμψηφισμό ζημιῶν διαχειρίσεως·

β) εἰσφορά στό κεφάλαιο ἤ ἐπιχορηγήσεις·

γ) μή ἐπιστρεπτές εἰσφορές ἤ δάνεια μέ προνομιακούς ὅρους·

δ) χορήγηση οἰκονομικῶν εὐεργετημάτων διά παραιτήσεως ἐκ τοῦ δικαιώματος ἐπί τῶν κερδῶν ἤ διά τῆς μή ἀσκήσεως ἐνοχικῶν ἀπαιτήσεων·

ε) παραίτηση ἀπό τήν κανονική ἀπόδοση τῶν δεσμευμένων δημοσίων πόρων·

στ) συμψηφισμό τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ἐπιβληθέντων ϐαρῶν.»

Τό *ἄρθρο 5* ὑποχρεώνει τά Κράτη μέλη νά ἔχουν διαθέσιμα, ἐπί πέντε ἔτη, τά στοιχεῖα γιά τίς ἀναφερθεῖσες οἰκονομικές σχέσεις καί νά τά γνωστοποιοῦν στήν Ἐπιτροπή, ὅταν τά ζητήσει.

Γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ὁδηγίας τό *ἄρθρο 2* καθορίζει ὡς «δημόσιο» τό κράτος, καθώς καί ἄλλους ὀργανισμούς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καί ὡς «δημόσια ἐπιχείρηση», κάθε ἐπιχείρηση στήν ὁποία τό δημόσιο δύναται νά ἀσκήσει ἄμεσα ἤ ἔμμεσα ἀποφασιστική ἐπιρροή λόγω κυριότητος, οἰκονομικῆς συμμετοχῆς ἤ τῶν διατάξεων πού διέπουν τήν δημοσία ἐπιχείρηση. Τεκμαίρεται ὅτι ἀσκεῖται ἀποφασιστική ἐπιρροή, ὅταν τό δημόσιο ἄμεσα ἤ ἔμμεσα κατέχει τήν πλειοψηφία τοῦ κεφαλαίου τῆς ἐπιχειρήσεως, διαθέτει τήν πλειοψηφία τῶν δικαιωμάτων ψήφου πού συνδέονται μέ τά μερίδια ἤ δύναται νά ὁρίζει ἄνω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν ὀργάνων διοικήσεως, διευθύνσεως ἤ ἐποπτείας τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τό *ἄρθρο 4* ἐξαιρεῖ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὁδηγίας τίς μικρές ἐπιχειρήσεις ἤ τίς ἐπιχειρήσεις οἱ ὁποῖες παρέχουν ὑπηρεσίες, πού δέν εἶναι σέ θέση νά ἐπηρεάσουν αἰσθητά, τό ἐμπόριο μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν, καθώς καί τίς ἐπιχειρήσεις ὕδατος καί ἐνεργείας, συμπεριλαμβανομένης τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας, παραγωγῆς καί ἐμπλουτισμοῦ οὐρανίου καί ἐπανεπεξεργασίας ἀκτινοβοληθέντων καυσίμων, καθώς καί ἐπεξεργασίας ὑλῶν ἀπό τίς ὁποῖες δύναται νά παραχθεῖ πλουτώνιο. Ἐξαιροῦνται ἐπίσης οἱ τομεῖς τῶν μεταφορῶν, τῶν ταχυδρομείων καί τηλεπικοινωνιῶν καθώς καί τῆς πίστεως.

Ἡ προθεσμία συμμορφώσεως πρός τήν ὁδηγία ἔληξε στίς 31 Δεκεμβρίου 1981.

2: Μέ τήν τρίτη αἰτιολογική σκέψη τῆς ὁδηγίας ἡ Ἐπιτροπή ἐτόνισε τό καθῆκον πού ἔχει νά διασφαλίσει ὥστε τά Κράτη μέλη νά μή χορηγοῦν στίς ἐπιχειρήσεις, δημόσιες ἤ ἰδιωτικές, ἐνισχύσεις πού δέν συμβιβάζονται μέ τήν κοινή ἀγορά. Ἐνῶ ἡ δεύτερη αἰτιολογική σκέψη ἐξαγγέλλει τήν ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως μεταξύ τῶν δύο κατηγοριῶν ἐπιχειρήσεων, στήν τέταρτη καί πέμπτη αἰτιολογική σκέψη ἀναφέρεται ὅτι ὁ πολύπλοκος χαρακτήρας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων τείνει νά ἐμποδίσει τήν ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος ἀπό τήν Ἐπιτροπή καί ὅτι ἡ ὀρθή καί ἀποτελεσματική ἐφαρμογή τῶν περί ἐνισχύσεων διατάξεων τῆς συνθήκης στίς δύο κατηγορίες ἐπιχειρήσεων ἀπαιτεῖ νά καταστοῦν διαφανεῖς οἱ οἰκονομικές αὐτές σχέσεις. Δεδομένου ὅτι, σύμφωνα μέ τήν ἑβδόμη αἰτιολογική σκέψη, τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, τῆς συνθήκης ἐπιβάλλει ὁρισμένες ὑποχρεώσεις στά Κράτη μέλη ὡς πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, δηλαδή νά μή θεσπίζουν οὔτε νά διατηροῦν μέτρα ἀντίθετα πρός τούς κανόνες τῆς συνθήκης καί ἐπειδή, δυνάμει τῆς τρίτης παραγράφου τοῦ ἰδίου ἄρθρου ἡ Ἐπιτροπή εἶναι ἐπιφορτισμένη νά μεριμνᾶ γιά τήν τήρηση τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ἡ Ἐπιτροπή ἐβασίσθη στήν διάταξη αὐτή κατά τήν ἔκδοση τῆς προσβαλλομένης ὁδηγίας.

II — Οἱ διατάξεις τῆς συνθήκης

Τό τρίτο μέρος, τίτλος I, κεφάλαιο 1 τῆς συνθήκης, τό ὁποῖο ἐπιγράφεται «κανόνες ἀνταγωνισμοῦ» ἀποτελεῖται ἀπό τρία τμήματα. Στό πρῶτο (ἄρθρα 85 ἕως 90) περιέχονται «κανόνες ἐφαρμοστέοι ἐπί τῶν ἐπιχειρήσεων», τό δεύτερο δέν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον γιά τήν ὑπό κρίση ὑπόθεση καί τό τρίτο (ἄρθρα 92 ἕως 94) ἀφορᾶ τίς «κρατικές ἐνισχύσεις».

Τό ἄρθρο 90 ὁρίζει:

«1. Τά Κράτη μέλη δέν θεσπίζουν οὔτε διατηροῦν μέτρα ἀντίθετα πρός τούς κανόνες τῆς παρούσης συνθήκης, ἰδίως πρός ἐκείνους τῶν ἄρθρων 7 καί 85 μέχρι καί 94, ὡς πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις καί τίς ἐπιχειρήσεις στίς ὁποῖες χορηγοῦν εἰδικά ἤ ἀποκλειστικά δικαιώματα.

2. Οἱ ἐπιχειρήσεις πού εἶναι ἐπιφορτισμένες μέ τήν διαχείριση ὑπηρεσιῶν γενικοῦ οἰκονομικοῦ συμφέροντος ἤ πού ἔχουν χαρακτῆρα δημοσιονομικοῦ μονοπωλίου ὑπόκεινται στούς κανόνες τῆς παρούσης συνθήκης, ἰδίως στούς κανόνες ἀνταγωνισμοῦ, κατά τό μέτρο πού ἡ ἐφαρμογή τῶν κανόνων αὐτῶν δέν ἐμποδίζει νομικά ἤ πραγματικά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἰδιαίτερης ἀποστολῆς πού τούς ἔχει ἀνατεθεῖ. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν συναλλαγῶν δέν πρέπει νά ἐπηρεάζεται σέ βαθμό ὁ ὁποῖος θά ἀντέκειτο πρός τό συμφέρον τῆς Κοινότητος.

3. Ἡ Ἐπιτροπή μεριμνᾶ γιά τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος ἄρθρου καί ἀπευθύνει, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη, κατάλληλες ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις πρός τά Κράτη μέλη.»

Τά ἄρθρα 93 καί 94 ὁρίζουν:

Ἄρθρο 93

«1. Ἡ Ἐπιτροπή σέ συνεργασία μέ τά Κράτη μέλη ἐξετάζει διαρκῶς τά καθεστῶτα ἐνισχύσεων πού ὑφίστανται στά κράτη αὐτά. Τούς προτείνει τά κατάλληλα μέτρα πού ἀπαιτεῖ ἡ προοδευτική ἀνάπτυξη καί ἡ λειτουργία τῆς κοινῆς ἀγορᾶς.

2. Ἄν ἡ Ἐπιτροπή διαπιστώσει, ἀφοῦ τάξει προηγουμένως στούς ἐνδιαφερομένους προθεσμία γιά νά ὑποβάλουν τίς παρατηρήσεις τους, ὅτι ἐνίσχυση πού χορηγεῖται ἀπό ἕνα κράτος ἤ μέ κρατικούς πόρους δέν συμβιβάζεται μέ τήν κοινή ἀγορά κατά τό ἄρθρο 92, ἤ ὅτι ἡ ἐνίσχυση αὐτή ἐφαρμόζεται καταχρηστικῶς, ἀποφασίζει ὅτι τό ἐν λόγω κράτος ὀφείλει νά τήν καταργήσει ἤ νά τήν τροποποιήσει ἐντός προθεσμίας πού ἡ ἴδια καθορίζει.

Ἄν τό ἐν λόγω κράτος δέν συμμορφωθεῖ πρός τήν ἀπόφαση αὐτή ἐντός τῆς ταχθείσης προθεσμίας, ἡ Ἐπιτροπή ἤ ὁποιοδήποτε ἄλλο ἐνδιαφερόμενο κράτος δύναται νά προσφύγει ἀπ' εὐθείας στό Δικαστήριο, κατά παρέκκλιση τῶν ἄρθρων 169 καί 170.

Κατόπιν αἰτήσεως Κράτους μέλους, τό Συμβούλιο δύναται νά ἀποφασίσει, ὁμοφώνως, ὅτι ἐνίσχυση πού ἔχει θεσπισθεῖ ἤ πού πρόκειται νά θεσπισθεῖ ἀπό τό κράτος αὐτό, θεωρεῖται συμβιβάσιμος μέ τήν κοινή ἀγορά, κατά παρέκκλιση τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 92 ἤ τῶν προβλεπομένων ἀπό τό ἄρθρο 94 κανονισμῶν, ἄν ἐξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογοῦν μία τέτοια ἀπόφαση. Ἄν ἡ Ἐπιτροπή ἔχει κινήσει, ὡς πρός τήν ἐνίσχυση αὐτή, τήν διαδικασία πού προβλέπεται στό πρῶτο ἐδάφιο τῆς παρούσης παραγράφου, ἡ αἴτηση τοῦ ἐνδιαφερομένου κράτους πρός τό Συμβούλιο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀναστολή τῆς σχετικῆς διαδικασίας μέχρις ὅτου ἀποφανθεῖ τό Συμβούλιο.

Ἄν τό Συμβούλιο δέν ἀποφανθεῖ ἐντός τριῶν μηνῶν ἀπό τήν ὑποβολή τῆς αἰτήσεως, ἀποφασίζει ἡ Ἐπιτροπή.

3. Ἡ Ἐπιτροπή ἐνημερώνεται ἐγκαίρως περί τῶν σχεδίων πού ἀποβλέπουν νά θεσπίσουν ἤ νά τροποποιήσουν τίς ἐνισχύσεις, ὥστε νά δύναται νά ὑποβάλει τίς παρατηρήσεις της. Ἄν κρίνει, ὅτι σχέδιο ἐνισχύσεως δέν συμβιβάζεται μέ τήν κοινή ἀγορά, κατά τό ἄρθρο 92, κινεῖ ἀμελλητί τήν διαδικασία πού προβλέπεται ἀπό τήν προηγούμενη παράγραφο. Τό ἐνδιαφερόμενο Κράτος μέλος δέν δύναται νά

έφαρμόσει τά σχεδιαζόμενα μέτρα πρίν ή Ἐπιτροπή καταλήξει σέ τελική ἀπόφαση.»

Ἄρθρο 94

«Τό Συμβούλιο δύναται μέ εἰδική πλειοψηφία, προτάσει τῆς Ἐπιτροπῆς, νά ἐκδώσει κάθε ἀναγκαῖο κανονισμό γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93 καί ἰδίως νά καθορίσει τούς ὅρους ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 93, παράγραφος 3, καί τίς κατηγορίες ἐνισχύσεων πού ἐξαιροῦνται ἀπό τήν διαδικασία αὐτή.»

III — Ἔγγραφη διαδικασία

1. Μέ δικόγραφα πού κατέθεσαν ἀντιστοίχως στίς 16, 18 καί 19 Σεπτεμβρίου 1980 ἡ κυβέρνηση τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας καί τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἤσκησαν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 173 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, χωριστές προσφυγές, μέ τίς ὁποῖες ζητοῦν τήν ἀκύρωση τῆς ἀναφερθείσης ὁδηγίας.

2. Μέ διατάξεις ἐκδοθεῖσες ἀντιστοίχως τήν 29η Ὀκτωβρίου 1980 καί τήν 4η Φεβρουαρίου 1981, τό Δικαστήριο ἐπέτρεψε στήν Γαλλική Δημοκρατία νά παρέμβει πρός ὑποστήριξη τῶν αἰτημάτων τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας καί τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καί στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας καί τῶν Κάτω Χωρῶν νά παρέμβει πρός ὑποστήριξη τῶν αἰτημάτων τῆς Ἐπιτροπῆς.

3. Μέ διάταξη τῆς 9ης Δεκεμβρίου 1981, τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε νά ἑνώσει τίς τρεῖς ὑποθέσεις πρός διευκόλυνση τῆς προφορικῆς διαδικασίας καί πρός ἔκδοση κοινῆς ἀποφάσεως.

4. Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

IV — Αἰτήματα τῶν διαδίκων

1. Ἡ *γαλλική κυβέρνηση*, *ἡ ἰταλική κυβέρνηση* καί *ἡ βρετανική κυβέρνηση* ζητοῦν ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά ἀκυρώσει τήν ὁδηγία (ΕΟΚ) 80/723 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 25ης Ἰουνίου 1980 περί τῆς διαφανείας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων·

— νά καταδικάσει τήν Ἐπιτροπή στά δικαστικά ἔξοδα. (Ἡ βρετανική κυβέρνηση ζητεῖ, ἐπί πλέον, νά καταδικάσει στά δικαστικά ἔξοδα τήν γερμανική κυβέρνηση καί τήν ὁλλανδική κυβέρνηση).

2. Ἡ *γαλλική κυβέρνηση*, ὡς παρεμβαίνουσα, ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά κάνει δεκτές τίς προσφυγές τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως καί τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως καί νά ἀκυρώσει τήν ἀμφισβητουμένη ὁδηγία·

— νά καταδικάσει τήν Ἐπιτροπή στά δικαστικά ἔξοδα, καθώς καί στίς δαπάνες, στίς ὁποῖες ὑπεβλήθη ἡ γαλλική κυβέρνηση λόγω τῶν ὑπό κρίση διαφορῶν.

3. Ἡ *Ἐπιτροπή* ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά ἀπορρίψει τίς προφυγές, ὡς ἀβάσιμες·

— νά καταδικάσει τίς προσφεύγουσες στά δικαστικά ἔξοδα.

4. Ἡ *κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας*, ὡς παρεμβαίνουσα, ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀπορρίψει τίς προσφυγές.

5. Ἡ *ὁλλανδική κυβέρνηση*, ὡς παρεμβαίνουσα, ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

— νά ἀπορρίψει τίς προφυγές·

— νά καταδικάσει τίς προσφεύγουσες στά δικαστικά ἔξοδα.

V — Ἰσχυρισμοί καί ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων

Α — Γενική ἐπιχειρηματολογία τῆς Ἐπιτροπῆς

1. Ἡ *Ἐπιτροπή* ἐκθέτει κατ' ἀρχάς τούς διαφόρους τρόπους χρηματοδοτήσεως τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, δηλαδή τήν δημοσία ἔκδοση μετοχῶν ἤ ὁμολογιῶν, τήν ἐπιχορήγηση σέ κεφάλαιο πού ἀποτελεῖ τό σύνολο ἤ τμῆμα τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, τήν ἀντικατάσταση ἀπωλεσθέντος κεφαλαίου ἤ δανείου πού ἔχει χορηγηθεῖ προηγουμένως καί ἀκόμη τήν παραίτηση ἀπό τήν ἀπόδοση αὐτοῦ τοῦ δανείου. Δηλώνει ὅτι ἄν, ἀφ' ἑνός, τά συνολικά ποσά παρομοίων μέτρων συνάγονται γενικῶς ἀπό τίς κυβερνητικές δηλώσεις, ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό, ἀπό τίς κοινοβουλευτικές ἐργασίες ἤ ἀπό τίς πληροφορίες τοῦ τύπου, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ κατανομή τῶν διαφόρων στόχων καί ἡ συγκεκριμένη χρήση τῶν κεφαλαίων αὐτῶν, δέν συνάγονται ἤ συνάγονται ἀτελῶς ἀπό τίς ἀναφερθεῖσες πηγές πληροφοριῶν, γι' αὐτό ἀκριβῶς καί ἡ ἔλλειψη διαφανείας τῶν συνολικῶν ποσῶν.

Ὡς παράδειγμα τέτοιας ἐλλείψεως διαφανείας ἀναφέρει τίς πληροφορίες πού διαθέτει γιά τήν Régie Renault καί γιά τό Instituto per la Ricostruzione Industriale (IRI). Ἐνῶ ὁ κύκλος ἐργασιῶν καί τά κέρδη τῆς Régie Renault δημοσιεύονται, ἀπό τίς ἐτήσιες ἐκθέσεις της δέν συνάγεται μέχρι ποιό σημεῖο ἀπέφερε ἡ ἐπένδυση τοῦ γαλλικοῦ κράτους, ἐνῶ, παραδείγματος χάριν, εἶναι γνωστά τά μερίσματα τῆς Citroën καί τῆς Peugeot.

Ὅσον ἀφορᾶ τό IRI, ἡ Ἐπιτροπή δηλώνει ὅτι γνωρίζει ἕως ποιό σημεῖο ἀπέδωσαν οἱ καταβληθεῖσες ἐπιχορηγήσεις, τῶν ὁποίων ἐπίσης γνωρίζει τό ὕψος καί ποιές εἶναι οἱ ἐξακριβωθεῖσες ἐτήσιες ἀπώλειες, ἀλλά ὑποστηρίζει ὅτι τῆς εἶναι ἀδύνατο νά προσδιορίσει, βάσει μόνον τῶν δημοσιευμένων πληροφοριῶν, ἕως ποιό σημεῖο οἱ ἀπώλειες πρέπει νά ἀποδοθοῦν σέ μή οἰκονομικές δραστηριότητες πού ἐπιβάλλει τό κράτος, ἤ ἀποτελοῦν δεῖγμα ἐκμεταλλεύσεως μέ ἐλλείμματα πού χρηματοδοτοῦνται μέσω κρατικῶν πόρων.

2. Ἡ σημασία καί τό πολύπλοκο τοῦ προβλήματος ὤθησαν τήν Ἐπιτροπή νά προβεῖ σέ διαβουλεύσεις μέ τά Κράτη μέλη, τά ὁποῖα ἠδυνήθησαν νά ἐξετάσουν τό προσχέδιο καθώς καί τό σχέδιο τῆς ὁδηγίας καί νά διατυπώσουν τίς παρατηρήσεις τους σχετικῶς. Ὅσον ἀφορᾶ τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ὑπεστήριξε τήν πρωτοβουλία τῆς Ἐπιτροπῆς μέ τό ψήφισμά του ἐπί τῆς ὀγδόης ἐκθέσεως περί τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, κατόπιν προτάσεως τῆς Οἰκονομικῆς καί Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς του. Καί ἡ Οἰκονομική καί Κοινωνική Ἐπιτροπή ἀντιμετώπισε εὐνοϊκά τούς στόχους τοῦ προβλεπομένου μέτρου κατά τήν 57η συνεδρίαση τοῦ τμήματος βιομηχανίας, ἐμπορίου, βιοτεχνίας καί ὑπηρεσιῶν.

3. Γενικές ἀντιλήψεις τῆς Ἐπιτροπῆς περί τοῦ ἄρθρου 90

Κατά τήν Ἐπιτροπή, τό ἄρθρο 222 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἀφήνει τά Κράτη μέλη ἐλεύθερα νά καθορίσουν τό σύστημα καί τίς λεπτομέρειες ἐφαρμογῆς τοῦ δημοσίου τομέως τῆς οἰκονομίας τους. Ὅσον ἀφορᾶ τό ἄρθρο 90, πράγματι δέν ἐμποδίζει αὐτήν τήν ἐλευθερία δράσεως, ἀλλά λόγω τῆς ἀνομοιογενείας τῶν δομῶν ἐντός τῶν Κρατῶν μελῶν ἀποσκοπεῖ στήν ἐξασφάλιση τῆς ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῆς συνθήκης, ἀπαγορεύοντας μέ τήν παράγραφο 1 στά Κράτη μέλη νά χρησιμοποιοῦν τήν ἐπιρροή πού ἀσκοῦν στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις τους, ὅποια καί ἄν εἶναι ἡ λειτουργία τους ἐντός τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, γιά νά ἀποφύγουν τίς ὑποχρεώσεις πού ὑπέχουν βάσει τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου. Αὐτό εἶναι τό συγκεκριμένο περιεχόμενο τῆς ὑποχρεώσεως

νά μή θεσπίζουν οὔτε νά διατηροῦν μέτρα ἀντίθετα πρός τούς κανόνες τῆς συνθήκης.

Ἡ Ἐπιτροπή δέχεται ὅτι, ἑρμηνευόμενη κατά γράμμα, ἡ ἀναφερθεῖσα παράγραφος φαίνεται ὅτι θέτει ὡς προϋπόθεση γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 90 τήν παράβαση ἄλλων διατάξεων τῆς συνθήκης. Μιά τέτοια, ὅμως, ἑρμηνεία δέν θά ἐλάμβανε ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψη τό γεγονός ὅτι τό ἄρθρο αὐτό ἀποτελεῖ κανόνα πού παραπέμπει στό σύνολο τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης, περιλαμβανομένου καί τοῦ ἄρθρου 5, τό ὁποῖο προβλέπει τήν ὑποχρέωση συνεργασίας μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν.

Οἱ σχέσεις μεταξύ τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων βασίζονται σέ νομοθετικές διατάξεις ἤ διατάξεις τοῦ προϋπολογισμοῦ, οἱ ὁποῖες, ἐπομένως, συνιστοῦν «μέτρα» κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1.

Καί τό γεγονός ἀκόμη ὅτι ἕνα Κράτος μέλος παραλείπει νά καταστήσει διαφανεῖς τίς οἰκονομικές του σχέσεις, ἔστω καί λόγω ἀδρανείας, συνιστᾶ «μέτρο» κατά τήν ἔννοια τῆς συνθήκης καί, κατά τήν Ἐπιτροπή, ἡ ἔλλειψη διαφανείας εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ τούς κανόνες τῆς συνθήκης.

Βασιζομένη στήν ἐξουσία πού τῆς παρέχει τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, νά ἐκδίδει, πρός ἐφαρμογή τῆς παραγράφου 1, ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις κατά τό μέτρο πού εἶναι ἀναγκαῖο, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἁρμοδία ὄχι μόνον νά ἐνεργήσει σέ περίπτωση τεκμαιρομένης ἤ διαπιστουμένης παραβάσεως, ἀλλά ἐπίσης νά διευκρινίσει τά καθήκοντα τῶν Κρατῶν μελῶν μέ μία προληπτική ἐνέργεια, δημιουργώντας μέ τόν τρόπο αὐτό μία νέα ἰδιαίτερη ὑποχρέωση, τῆς ὁποίας ἡ μή τήρηση δύναται νά θέσει σέ κίνηση τήν διαδικασία, πού βασίζεται στό ἄρθρο 169 τῆς συνθήκης. Ἔτσι, τό ἄρθρο 90 ἐπιτρέπει στόν τομέα τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἐνέργειες κατά ἐθνικῶν διοικητικῶν μεθόδων πού δύνανται νά θέσουν σέ κίνδυνο τόν ρόλο τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς φύλακος τῆς συνθήκης.

Αὐτό σημαίνει ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἔχει συμπληρωματικό, ἀλλά καί ἐπικουρικό χαρακτῆρα ἔναντι τῆς ἐξουσίας πού διαθέτει ἡ Ἐπιτροπή. Ἄν ἕνα κρατικό μέτρο πού ἀφορᾶ δημοσία ἐπιχείρηση εἶναι αὐτό καθ' ἑαυτό ἀντίθετο πρός τήν συνθήκη, ἐφαρμόζονται οἱ συνήθεις κανόνες καταστολῆς. Ὅταν τά μέτρα πού εἶναι ἀντίθετα πρός τούς κανόνες τῆς συνθήκης δέν δύνανται νά ἐντοπισθοῦν μέ τούς οὐσιαστικούς καί διαδικαστικούς αὐτούς κανόνες, ἡ Ἐπιτροπή ἔχει τήν δυνατότητα νά κάνει χρήση τῆς ἐξουσίας ἐκ τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, διαθέτει δέ γιά προληπτικές ἐνέργειες, ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς ἀποστολῆς της ὡς φύλακος τῆς συνθήκης, τήν ἰδιαίτερη ἐξουσία νά ἀπευθύνει στά Κράτη μέλη τίς ἀναγκαῖες ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις.

Β — Ἡ προσφυγή τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας (ὑπόθ. 188/80)

Ἐπιχειρηματολογία τῆς προσφευγούσης

1. Ἡ διαφάνεια

Ἡ *γαλλική κυβέρνηση* ἀμφισβητεῖ τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ οἰκονομικές σχέσεις μεταξύ τοῦ κράτους καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων δέν εἶναι διαφανεῖς. Στήν Γαλλία, ὅσον ἀφορᾶ τούς πόρους τῶν ἐπιχειρήσεων, ὑπάρχει νομικός διαχωρισμός μεταξύ ἀφ' ἑνός τῶν δημοσίων καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καί ἀφ' ἑτέρου τοῦ κράτους. Οἱ οἰκονομικές σχέσεις τοῦ κράτους μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις συνάγονται ἀπό τούς νόμους περί προϋπολογισμοῦ, καθώς καί ἀπό ἰσολογισμούς καί ἀπό ἐτήσιες ἐκθέσεις. Ἑπομένως ἡ ἀνάγκη πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, εἶναι ἀνύπαρκτη.

2. Ἀναρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς

α) Κατά τήν γαλλική κυβέρνηση, ἡ ἀποκλειστική ἁρμοδιότης ὡς πρός τήν ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93 μέσω πράξεων γενικῆς ἐφαρμογῆς ἀνήκει, δυνάμει τοῦ

ἄρθρου 94, στό Συμβούλιο. Δέν εἶναι δυνατόν νά ἀναγνωρισθεῖ στήν Ἐπιτροπή συντρέχουσα ἁρμοδιότης στόν τομέα αὐτόν, παρά μόνον σέ περίπτωση ρητῆς σχετικῆς διατάξεως τῆς συνθήκης. Τό ἄρθρο ὅμως 90 δέν ἀποβλέπει στόν σκοπό αὐτό. Δέν συνιστᾶ κατά κανένα τρόπο ἀπόκλιση ἀπό τήν ἁρμοδιότητα πού ἀναγνωρίζεται στό Συμβούλιο μέ τό ἄρθρο 94, διότι τό ἄρθρο αὐτό ἀναφέρεται ρητῶς στό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, μεταξύ τῶν ἄλλων ἄρθρων, πρός τά ὁποῖα ὀφείλουν νά συμμορφωθοῦν τά Κράτη μέλη, ἐν σχέσει πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις τους.

Ἡ ἁρμοδιότης πού τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, παρέχει στήν Ἐπιτροπή νά μεριμνᾶ γιά τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 90, σύμφωνα μέ τόν ρόλο της ὡς φύλακος τῆς συνθήκης, τῆς ἐπιτρέπει νά ἀπευθύνει στά Κράτη μέλη ἐντολές ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη, δηλαδή ὅταν αὐτά θεσπίζουν ἤ διατηροῦν μέτρα ἀντίθετα πρός τούς κανόνες πού περιέχονται ἰδίως στά ἄρθρα 85 ἕως 94. Τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἔχει ὡς σκοπό νά διευκολύνει τήν ἐφαρμογή τῶν κανόνων αὐτῶν καί ὄχι νά ἐπιτρέψει στήν Ἐπιτροπή νά ρυθμίζει κατά γενικό τρόπο τήν ἐφαρμογή τοῦ συνόλου τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης ἐπί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἔκφραση «ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη» καταδεικνύει ἐπίσης σαφῶς τόν ἐπικουρικό χαρακτῆρα τοῦ ἄρθρου 90, τόν ὁποῖο ἐξ ἄλλου ἀνεγνώρισε καί ἡ Ἐπιτροπή μέ τά ὑπομνήματά της. Δέν εἶναι δυνατόν νά προστεθεῖ ἐδῶ ἐκ τῶν ὑστέρων μία συμπληρωματική ἐξουσία, πού δέν προβλέπεται ἀπό κανένα ἄρθρο τῆς συνθήκης, περί θεσπίσεως ἑνός γενικοῦ συστήματος προλήψεως μέ σκοπό τήν πληροφόρηση τῆς Ἐπιτροπῆς καί τήν διευκόλυνσή της στήν ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος νά κατευθύνει τήν συμπεριφορά τῶν Κρατῶν μελῶν πρός τόν καθορισμένο στόχο. Ἡ ὁδηγία ἔβαινε πέραν τῆς ὑποχρεώσεως πρός πληροφόρηση πού καθορίζει τό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης· θεσπίζει οὐσιαστική ὑποχρέωση πληροφορήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας ἡ μή τήρηση εἶναι δυνατόν νά ἀποτελέσει ἀντικείμενο κυρώσεων κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 169. Ἐξ ἄλλου, δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει ἐπίκληση, γιά τόν σκοπό αὐτό, τοῦ ἄρθρου 5, τό ὁποῖο σύμφωνα μέ τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, πρέπει νά ἑρμηνεύεται στενῶς καί τοῦ ὁποίου τό περιεχόμενο ἔχει καθορισθεῖ ἀπό τό Δικαστήριο περίπτωση πρός περίπτωση, ἐν ὄψει τῶν διατάξεων περί τῶν ὁποίων ἐκάστοτε ἐπρόκειτο. Παρομοίως, ἡ ἀνάθεση στήν Ἐπιτροπή ἐξουσιῶν ἐρεύνης καί ἐλέγχου πού δέν εἶναι ἐπακριβῶς καθορισμένες ἀπό τήν συνθήκη, ἀπαιτεῖ τήν συμμετοχή τοῦ Συμβουλίου, ἐνδεχομένως κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 213 τῆς συνθήκης.

6) Περαιτέρω, ἡ ὁδηγία πάσχει ἐλάττωμα λόγω ἐλλείψεως ἁρμοδιότητος, διότι προσθέτει διατάξεις χωρίς νά ὑπάρχει νόμιμο ἔρεισμα στίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 92 καί 93. Βάσει τῶν ἄρθρων αὐτῶν, τά συστήματα ἐνισχύσεων πού ὑφίστανται, καθώς καί τά σχέδια ἐνισχύσεων πού γνωστοποιοῦνται ἀπό τά Κράτη μέλη πρέπει νά ἐξετάζονται ἄν συμβιβάζονται μέ τήν συνθήκη ἤ ἄν ἐνδεχομένως χορηγοῦνται καταχρηστικῶς, ἡ ἀπαρίθμηση ὅμως τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ὅπως προκύπτει ἀπό τόν συνδυασμό τῶν ἄρθρων 1 καί 3 τῆς ὁδηγίας, ὑπερβαίνει προδήλως τά ὅρια τῆς ἐννοίας τῆς ἐνισχύσεως κατά τήν συνθήκη, οὔτε δέ καί τό Συμβούλιο ἔχει ἁρμοδιότητα νά ἐπεκτείνει, βάσει τοῦ ἄρθρου 94, τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93.

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν ὑπό τῆς ὁδηγίας γενομένη ἐπέκταση τῶν ὑποχρεώσεων πού ὑπέχουν τά Κράτη μέλη, ὡς πρός τό καθῆκον παροχῆς ὁρισμένων πληροφοριῶν οἰκονομικῆς καί λογιστικῆς φύσεως πού ἀφοροῦν τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις ἐπί ἐθνικοῦ ἐπιπέδου καί κατά ὁρισμένη τάξη, καθώς καί τήν ὑποχρέωση διατηρήσεως ἑνός μηχανισμοῦ συστηματικῆς πληροφορή-

σεως γιά ὅλες τίς κινήσεις καί τήν χρήση τῶν δημοσίων πόρων, ὅταν πρόκειται γιά δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

3. Θέση τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἔναντι τῆς συνθήκης καί διάκριση εἰς βάρος τους

α) Ἡ γαλλική κυβέρνηση τονίζει κατ' ἀρχάς ὅτι, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 222, ἡ συνθήκη δέν θίγει τό καθεστώς τῆς ἰδιοκτησίας. Τό ἴδιο τό ἄρθρο 90 λαμβάνει ὑπ' ὄψη τήν ὕπαρξη διαφόρων τύπων δημοσίων καί ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καί ἀναγνωρίζει τήν νομιμότητά τους. Ὁ συνδυασμός τῶν δύο αὐτῶν διατάξεων ὁδηγεῖ στό συμπέρασμα ὅτι ἡ συνθήκη ἀναγνωρίζει τήν ἀνομοιογένεια τοῦ δημοσίου τομέως στήν οἰκονομία ἐντός τῶν Κρατῶν μελῶν καί ὅτι ἡ χρησιμοποίηση ἑνός μόνου κριτηρίου ἀποκλείεται, ἐκτός τῆς περιπτώσεως εἰδικῶν καθηκόντων καί ὑπηρεσιῶν γενικοῦ συμφέροντος. Ἡ Ἐπιτροπή ὅμως ἀντικαθιστώντας, μέ τήν ὁδηγία, τίς ἀρχές αὐτές μέ τίς ἔννοιες τῆς ἐξουσίας καί τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπιρροῆς, προέβη σέ βαθειά παραμόρφωση τοῦ ἄρθρου 90, πράγμα πού ἀντιβαίνει πρός τήν συνθήκη.

β) Περαιτέρω ἡ ὁδηγία προκαλεῖ πραγματική διάκριση εἰς βάρος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἐν σχέσει πρός τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις. Τό ἄρθρο 3 τῆς ὁδηγίας περιέχει ἕνα μή περιοριστικό κατάλογο τῶν κινήσεων κεφαλαίων, πού ἐπιτρέπουν στήν Ἐπιτροπή νά ἀπαιτεῖ νά τίθεται στήν διάθεσή της τό σύνολο τῶν πληροφοριῶν πού ἀφοροῦν τήν οἰκονομική ὀργάνωση καί λειτουργία τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Κάθε λεπτομέρεια πού ἀναφέρεται στήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῶν ἐπιχειρήσεων καθίσταται ἀντικείμενο αὐστηροῦ ἐλέγχου, ὅταν πρόκειται γιά δημόσιες ἐπιχειρήσεις. Ὑπό αὐτό τό πρίσμα, ὑφίσταται, ἐξ ἄλλου, μιά σοβαρή ἀντίφαση: ἀφ' ἑνός ἡ ὁδηγία, κυρίως μέ τίς αἰτιολογικές σκέψεις της, διακηρύσσει ὅτι θεσπίζει ἰσότητα μεταχειρίσεως μεταξύ τῶν δημοσίων καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων· ἀφ' ἑτέρου, ἀποδίδει στίς κινήσεις κεφαλαίων ἐξαιρετικό χαρακτήρα, ὅταν πρόκειται γιά δημόσιες ἐπιχειρήσεις, ἐνῶ οἱ ἴδιες κινήσεις κεφαλαίων θεωροῦνται κανονικές καί ὄχι ὑποκείμενες σέ ἔλεγχο, ὅταν πρόκειται γιά ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις.

Στά ἀνωτέρω προστίθεται — ἰσχυρίζεται ἡ γαλλική κυβέρνηση — τό γεγονός ὅτι τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τίς οἰκονομικές σχέσεις παραμένουν στήν διάθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί 5 ἔτη καί ὅτι οἱ οἰκονομικές ὑποχρεώσεις τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων παραμένουν, ἀπό τό γεγονός αὐτό, σέ ἀβεβαιότητα καθ' ὅλη τήν περίοδο αὐτή. Περαιτέρω, ἐπικρίνει ἀκόμη τό γεγονός ὅτι ἡ ὁδηγία βασίζεται σέ μιά ἀντίληψη περί δημοσίας ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία δέν ἀναφέρεται στήν συνθήκη καί ὅτι ἐπιβάλλει στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις νέα βάρη, τά ὁποῖα δέν ὑφίστανται οἱ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις.

γ) Ἡ γαλλική κυβέρνηση ἰσχυρίζεται, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ συμμετοχή τῶν Κρατῶν μελῶν στήν ἐπεξεργασία τῆς ὁδηγίας, ὅπως τήν παρουσίασε ἡ Ἐπιτροπή, δέν ἦταν πλήρης, μεταξύ ἄλλων, καί διότι δέν ἔγινε σοβαρή ἐξέταση τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐθνικῶν ἐμπειρογνωμόνων ἐπί τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ὁδηγίας, δηλαδή τῆς ἀνάγκης νά τεθεῖ τέρμα στήν δῆθεν ἔλλειψη διαφανείας.

Ὅσον ἀφορᾶ τό σημεῖο αὐτό, ἡ γαλλική κυβέρνηση ἀμφισβητεῖ τό εὔστοχο τῆς συγκρίσεως πού ἔκανε ἡ Ἐπιτροπή μεταξύ τῆς στρατηγικῆς πωλήσεων τῆς Peugeot, τῆς Citroën, καί τῆς Renault. Στόν τομέα αὐτό, τόσο οἱ δημόσιες, ὅσο καί οἱ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις ἀπολαύουν ἐλευθερίας δράσεως πού εἶναι σύμφωνη μέ τήν συνθήκη, καί ὁ τρόπος καλύψεως τῶν ἀπωλειῶν εἶναι ὑπόθεση τῆς ἐπιχειρήσεως καί τῶν μετόχων της.

4. Ἀντίστοιχο πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν ΕΟΚ, ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ

Ἐπικουρικῶς, ἡ γαλλική κυβέρνηση ζητεῖ τήν ἀκύρωση τῆς ἐν λόγω ὁδηγίας, ἐπειδή ἐφαρμόζεται, σιωπηρῶς ἤ ρητῶς, στούς τομεῖς τοῦ χάλυβος, τοῦ ἄνθρακος καί τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας.

Θεωρεῖ ὅτι τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς ὁδηγίας εἶναι τελείως γενικό καί ὁ ὁρισμός τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως πού δίδεται στό ἄρθρο 2, καθώς καί οἱ ἐξαιρέσεις πού ἀπαριθμοῦνται στό ἄρθρο 4 συνεπάγονται ὅτι οἱ διατάξεις τῆς ὁδηγίας ἐφαρμόζονται σέ ὅλες τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν ἐπιχειρήσεων πού ἐμπίπτουν στίς συνθῆκες ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ.

Ἡ ἐπέκταση αὐτή, ἡ ὁποία συμπλέκεται μέ μία σειρά ρητῶν διατάξεων τῶν συνθηκῶν ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ, ἀντιβαίνει πρός τούς κανόνες πού καθορίζουν τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν τριῶν συνθηκῶν, ἰδίως πρός τό ἄρθρο 232 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Ἐπιχειρηματολογία τῆς Ἐπιτροπῆς

1. Ἀναρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς

α) Κατά τήν *Ἐπιτροπή* τό ἀντικείμενο τῆς ἐν λόγω ὁδηγίας δέν ἔχει σχέση μέ τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93 καί ἑπομένως δέν ἐμπίπτει στό ἄρθρο 94. Ἡ ὁδηγία δέν ἐπιδιώκει οὔτε νά καθορίσει τήν ἔννοια τῆς ἐνισχύσεως (ἄρθρο 92), οὔτε νά ἐπέμβει στήν ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας ἐλέγχου τῶν ἐνισχύσεων ἤ νά τήν προσδιορίσει. Τό ἄρθρο 94 δέν λέγει ὅτι τό Συμβούλιο ἐκδίδει κάθε κανονισμό πού ἀναφέρεται στίς ἐνισχύσεις, ἀλλά μόνον ὅτι ἐκδίδει κανονισμούς γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93. Ἡ δυσκολία, τήν ὁποία ἐπιδιώκει νά ὑπερνικήσει ἡ Ἐπιτροπή μέ τήν ὁδηγία, εἶναι ἡ κατάσταση πού προκύπτει, ὅταν τά Κράτη μέλη δέν συμμορφώνονται μέ τήν ὑποχρέωση γνωστοποιήσεως. Γιά νά κινήσει τήν διαδικασία λόγω παραβάσεως σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 169, ἡ ὁποία ἐξ ἄλλου δέν ἀποσκοπεῖ νά προσδιορίσει ἄν ἡ ἐνίσχυση ἀντιβαίνει ἤ ὄχι πρός τό ἄρθρο 92, ἀλλά μόνον νά ἀποκαταστήσει τήν ὀρθή ἐφαρμογή τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἄρθρου 93, ἡ Ἐπιτροπή πρέπει νά λαμβάνει γνώση περί τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐνισχύσεών πού δέν ἔχουν γνωστοποιηθεῖ, οἱ ὁποῖες, ἰδίως ἐν σχέσει πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, εἶναι δυνατόν νά χορηγοῦνται κρυφίως καί νά μήν ἐμφανίζονται σέ κανένα σημεῖο τῶν δημοσιευμένων ἐγγράφων. Ἡ ὁδηγία ἔχει ὡς μόνο σκοπό νά κάνει γνωστό τό οἰκονομικό πλαίσιο, τό ὁποῖο ἐπιτρέπει στήν Ἐπιτροπή νά ἐκτιμήσει τίς ἐπιπτώσεις τῶν προβλεπομένων ἐνεργειῶν καί νά ἐποπτεύει τήν ὀρθή γνωστοποίηση τῶν ἐνισχύσεων. Ἑπομένως τοποθετεῖται ἐκτός, καί ἀκριβέστερα, πρό τῆς διαδικασίας τοῦ ἄρθρου 93.

Ἐπί πλέον, ἀπό τήν ἀπαρίθμηση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πού πρέπει νά καταστοῦν διαφανεῖς, δέν συνάγεται ὅτι οἱ σχέσεις αὐτές καθ' ἑαυτές πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς ἐνισχύσεις κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 92. Ὁ τομέας, τοῦ ὁποίου ἡ ὁδηγία ἀπαιτεῖ τήν διαφάνεια, εἶναι πολύ περισσότερο εὐρύς ἀπό τόν τομέα τῶν ἐνισχύσεων.

Ἀπό τήν ἀναφορά τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 90 στό σύνολο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ καί ἀπό τήν ρητή ἀναφορά τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἰδίου ἄρθρου στά ἄρθρα 92 ἕως 94 συνάγεται σαφῶς ὅτι ζητήματα πού ἀφοροῦν ἐνισχύσεις δύνανται νά εἶναι ἀντικείμενο τῶν μέτρων πού προβλέπει τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3. Ἡ γαλλική κυβέρνηση, ἐξ ἄλλου, ἀνεγνώρισε στήν ἀπάντησή της ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἀποσκοπεῖ στήν διευκόλυνση τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων πού ἀφοροῦν τόν ἔλεγχο τῶν ἐνισχύσεων.

Ἡ Ἐπιτροπή παραδέχεται ὅτι οἱ ἁρμοδιότητές της βάσει τοῦ ἄρθρου 90 περιορίζονται στήν ἐποπτεία τῆς τηρήσεως τῶν κανόνων τῆς συνθήκης καί ὅτι δέν ἔχει τήν ἁρμοδιότητα νά τροποποιεῖ τίς οὐσιαστικές διατάξεις. Ἀπό τήν δυνατότητα ἐπιλογῆς

πού προσφέρει τό ἄρθρο 10, παράγραφος 3, μεταξύ ἀποφάσεως καί ὁδηγίας συνάγεται ἤδη ὅτι τά μέτρα αὐτά δύνανται νά ἔχουν ὄχι μόνον κατασταλτικό, ἀλλά καί προληπτικό χαρακτήρα.

6) Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ ὁδηγία δέν πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ὅλες οἱ οἰκονομικές σχέσεις, πού πρέπει νά καταστοῦν διαφανεῖς, πρέπει νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐνισχύσεις. Μολονότι ἡ ὑποχρέωση διαφανείας συνιστᾶ νέα ὑποχρέωση, δέν προσθέτει καμμία ἔννομη συνέπεια στίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 92 καί 93 τῆς συνθήκης.

2. Θέση τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἔναντι τῆς συνθήκης καί διάκριση εἰς βάρος τους

α) Γιά νά ὁριοθετηθεῖ ὁ τομέας, τόν ὁποῖον ἀφορᾶ ἡ ὑποχρέωση διαφανείας, εἶναι ἀναγκαῖος ὁ καθορισμός τῆς ἐννοίας τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως. Ἡ ἀνομοιογένεια τοῦ δημοσίου τομέως στήν οἰκονομία ἀποκλείει μία ἔννοια τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως, κοινή σέ ὅλα τά Κράτη μέλη. Ἐπειδή σκοπός τοῦ ἄρθρου 90 εἶναι νά ἀποτραπεῖ ἡ μή ἐπίτευξη τῶν στόχων πού ἐπιδιώκονται μέ τούς κανόνες τῆς συνθήκης λόγω τῆς ἰδιαίτερης ἐπιρροῆς τῶν Κρατῶν μελῶν στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις τους, θά πρέπει νά περιληφθοῦν μεταξύ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων οἱ ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων τό κράτος ἔχει τήν δυνατότητα νά ἐλέγχει τήν συμπεριφορά ἐντός τῆς ἀγορᾶς, διότι εἶναι ἰδιοκτήτης ἤ πλειοψηφῶν μέτοχος ἤ διότι ἡ οἰκονομική συμμετοχή του εἶναι τέτοια, πού τοῦ ἐπιτρέπει νά ἐλέγχει τήν ἐπιχείρηση. Ἡ ἐπιχειρηματολογία τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως εἶναι ἐσφαλμένη διότι συγχέει τήν γενικότερη ἔννοια τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως, πού ἀναφέρεται στήν παράγραφο 1 τοῦ ἄρθρου 90, μέ τήν εἰδικότερη ἔννοια, πού ἀναφέρεται στήν παράγραφο 2.

6) Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἡ Ἐπιτροπή τονίζει κατ' ἀρχάς ὅτι οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ὁδηγία βαρύνουν τά Κράτη μέλη, τά ὁποῖα δέν ἔχουν καμμία ἀνάγκη, ἄν ἀσκοῦν τήν πρέπουσα ἐποπτεία στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, νά ἐπιρρίπτουν τίς ὑποχρεώσεις τους σ' αὐτές. Ἐξ ἄλλου, ἄν ἡ οἰκονομική συμμετοχή τῶν κρατῶν στίς ἐπιχειρήσεις διενεργεῖται ὁμαλῶς, ἡ ὁδηγία δέν θά ἔπρεπε, κατά τήν συνήθη πορεία τῶν πραγμάτων, νά δημιουργεῖ νέες ἐπιβαρύνσεις γι' αὐτά. Ἀλλά ἀκόμη καί ἄν ἡ ὁδηγία ἐπέβαλλε νέες ὑποχρεώσεις στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις δέν θά ὑπῆρχε διάκριση εἰς βάρος τους, διότι δέν ἐπικρατεῖ ἡ ἴδια κατάσταση στόν ἰδιωτικό καί στόν δημόσιο τομέα, δεδομένου ὅτι οἱ κρατικές ἐνισχύσεις πρός τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις κατά κανόνα εἶναι διαφανεῖς, ἐνῶ αὐτό δέν συμβαίνει μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

Οὔτε ἡ ὑποχρέωση νά τηροῦνται τά στοιχεῖα στήν διάθεση τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί πέντε ἔτη δημιουργεῖ κατάσταση ἀβεβαιότητος.

Τό ἄρθρο 5 δέν δύναται νά ἑρμηνευθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἀντικαθιστᾶ τήν διαδικασία ἐξετάσεως τῶν ἐνισχύσεων πού ὁρίζει τό ἄρθρο 93.

3. Ἀντίστοιχο πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν ΕΟΚ, ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ

Ἡ Ἐπιτροπή δέν καθώρισε σ' αὐτήν τήν ἴδια τήν ὁδηγία ὅτι δέν ἐφαρμόζεται στίς ἐπιχειρήσεις ΕΚΑΧ, διότι μιά τέτοια ἐφαρμογή ἀποκλείεται ἀπό τό ἄρθρο 232 τῆς συνθήκης, περί ἐνισχύσεως, πού περιέχονται στήν συνθήκη ΕΚΑΧ. Ἀντιθέτως θά ἔπρεπε νά καθορίσει μέχρι ποιοῦ σημείου ἡ ὁδηγία ἐφαρμόζεται στίς ἐπιχειρήσεις τοῦ τομέως τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, διότι, δεδο-

μένου ὅτι ἡ συνθήκη Εὐρατόμ δέν περιέχει διατάξεις περί τῶν ἐνισχύσεων, τά ἄρθρα 92 καί 93 τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί, συνεπῶς, ἡ ὁδηγία ἐφαρμόζονται στόν τομέα αὐτόν.

Γ — Ἡ προσφυγή τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας (ὑπόθ. 189/80)

Ἐπιχειρηματολογία τῆς προσφευγούσης

1. Γενική ἀντίληψη περί τοῦ ἄρθρου 90

α) Ἡ *ἰταλική κυβέρνηση* ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἐξουσία, πού τό ἄρθρο 90 παρέχει στήν Ἐπιτροπή, εἶναι ἐξουσία ἐποπτείας, ἡ ὁποία γιά νά ἀσκηθεῖ, προϋποθέτει εἰδικά καί συγκεκριμένα ἐθνικά μέτρα, πού ἐθεσπίσθησαν ἤ διετηρήθησαν μέ σκοπό νά ἐπιτρέψουν στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις νά συμπεριφέρονται κατά τρόπο πού ἀντιβαίνει πρός τούς κανόνες τῆς συνθήκης. Ἡ ἐξουσία αὐτή ἐπομένως δέν εἶναι δυνατόν νά ἀσκηθεῖ παρά μόνο κατασταλτικῶς. Δέν εἶναι ὀρθή ἡ ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι ἡ δηθεν ἔλλειψη διαφανείας, πού ἐξ ἄλλου δέν δέχεται ἡ ἰταλική κυβέρνηση, συνιστᾶ ἤδη μέτρο πού ἀντιβαίνει πρός τό ἄρθρο 90. Δέν εἶναι δυνατόν νά χρησιμοποιηθεῖ τό ἄρθρο 90 ὡς ἔρεισμα γιά νά παρασχεθεῖ στήν Ἐπιτροπή γενική νομοθετική ἐξουσία προκειμένου νά καθορίσει, ἔστω καί προληπτικῶς, τίς ὑποχρεώσεις πού πρέπει νά ἐκπληρώσουν τά Κράτη μέλη γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό καθῆκον συνεργασίας μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν, πού ὁρίζει τό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης. Τό ἄρθρο 90 δέν ἀναφέρει τό ἄρθρο 5, τό ὁποῖο θέτει μία ὑποχρέωση, πού τό περιεχόμενό της ἐξαρτᾶται, σέ κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ἀπό τίς διατάξεις τῆς συνθήκης ἤ τούς κανόνες πού ἀπορρέουν ἀπό τήν γενικότερη οἰκονομία της καί ὄχι, ἐπομένως, ἀπό τίς ἐκτελεστικές πράξεις τῆς Ἐπιτροπῆς. Τό ἄρθρο 5 δέν καθιστᾶ τήν Ἐπιτροπή τό ἁρμόδιο ὄργανο γιά νά ὁρίζει, προληπτικά, γενικά καί ἀφηρημένα ὅ,τι εἶναι δυνατόν νά περιλαμβάνει ἡ ὑποχρέωση συνεργασίας.

6) Ὅσον ἀφορᾶ τήν παραπομπή πού ἔκανε ἡ Ἐπιτροπή στίς προπαρασκευαστικές ἐργασίες, ἡ ἰταλική κυβέρνηση τονίζει ὅτι ὁρισμένα Κράτη μέλη, καί μεταξύ αὐτῶν ἡ Ἰταλία, ἐξεδήλωσαν τήν ἀντίθεσή τους πρός τήν ὁδηγία ἤδη κατά τό στάδιο τοῦ προσχεδίου ἀμφισβητώντας, μεταξύ ἄλλων, ὅτι τό ἄρθρο 90 ἀποτελεῖ τό κατάλληλο νόμιμο ἔρεισμα.

2. Παράβαση καί κακή ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 90 καί 92 ἕως 94· ἀναρμοδιότης καί κατάχρηση ἐξουσίας

α) Κατά τήν ἰταλική κυβέρνηση ἀπό τά ὑπομνήματα τῆς Ἐπιτροπῆς συνάγεται ὅτι σκοπός τῆς ἐν λόγω ὁδηγίας εἶναι ἡ δυνατότης λήψεως πληροφοριῶν ὥστε νά ἐφαρμοσθοῦν πιό ἀποτελεσματικά στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις οἱ κανόνες περί κρατικῶν ἐνισχύσεων. Ἐπειδή ὁ μηχανισμός τῆς γνωστοποιήσεως ἀπεδείχθη ἀνεπαρκής, ἡ Ἐπιτροπή συνεπλήρωσε τίς διαδικασίες πού ἔχουν προβλεφθεῖ γιά τίς ἐνισχύσεις προσθέτοντας στήν ὑποχρέωση πρός γνωστοποίηση τήν ὑποχρέωση τῆς διαφάνειας, ὥστε ἡ ἐπιβαλλομένη ἀπό τήν ὁδηγία ὑποχρέωση νά συνδέεται ἔτσι ἄμεσα μέ τήν ὑποχρέωση πού ἐπιβάλλει τό ἄρθρο 93, παράγραφος 3, ἀνεξαρτήτως τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πού ἀναφέρονται στήν ὁδηγία, ἡ ὁποία ὅμως περιλαμβάνει καί διατάξεις πού δέν ἀναφέρονται στόν τομέα τῶν ἐνισχύσεων. Πρωταρχικός σκοπός τῆς ὁδηγίας εἶναι νά ἐπιτρέψει τόν ἔλεγχο τῆς τηρήσεως τῆς ὑποχρεώσεως γνωστοποιήσεως. Κατά συνέπεια ἡ Ἐπιτροπή ἐξέδωσε τίς κατάλληλες διατάξεις γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἄρθρων 92 καί 93, ἀσκώντας μέ τόν τρόπο αὐτό ἁρμοδιότητα πού τό ἄρθρο 94 ρητῶς ἐπιφυλάσσει μόνον στό Συμβούλιο.

Ἡ ἀναρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἐπομένως κατάφωρος, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ κατάχρηση ἐξουσίας, διότι ἡ Ἐπιτροπή ἤσκησε τήν ἁρμοδιότητα πού τῆς παραχωρεῖ τό ἄρθρο 90 γιά νά καταστήσει δυνατή τήν ἐφαρμογή τῆς διαδικασίας περί ἐνισχύσεων ὡς πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

6) Ταυτοχρόνως ἡ ὁδηγία προεκάλεσε ἀβεβαιότητα ὡς πρός διαδικαστικές ἐγγυήσεις πού προβλέπει τό ἄρθρο 93.

3. Παράβαση καί κακή ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 90· ἔλλειψη ἐξουσίας καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς ἀναλογικότητος

α) Ἀκόμη καί ἄν τό ἄρθρο 90 ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή νά λάβει μέτρα στόν τομέα τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων, ἀπό τήν ἐπιφυλακτική διατύπωση τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ συνάγεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν δύναται, δυνάμει τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου, νά ἐπιβάλει νέα γενικά, προληπτικά μέτρα σχετικά μέ τήν διαφάνεια καί τήν πληροφόρηση, οὔτε νά καθορίσει ἐξαναγκαστικά τίς ἔννοιες τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων.

6) Ἡ ὁδηγία πάσχει ἐλάττωμα λόγω παραβιάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλογικότητος, ἐπειδή ἡ Ἐπιτροπή ἠδύνατο νά ἐπιτύχει τό ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα εἴτε ἀσκώντας τίς ἐξουσίες πού τῆς παρέχει τό ἄρθρο 93, εἴτε κάνοντας χρήση τοῦ ἄρθρου 213.

Παρομοίως, οἱ ὑποχρεώσεις πού ἐπιβάλλει τό ἄρθρο 5 τῆς ὁδηγίας εἶναι δυσανάλογες ἐν σχέσει πρός τόν σκοπό πού ἡ Ἐπιτροπή ἐπεδίωκε νά ἐπιτύχει μέ τήν ἐν λόγω ὁδηγία, δηλαδή τήν ἐνδεχόμενη διαπίστωση μεμονωμένων περιπτώσεων ἐνισχύσεων πού ἀντιβαίνουν πρός τήν συνθήκη καί δέν ἔχουν γνωστοποιηθεῖ.

4. Παράβαση τοῦ ἄρθρου 222 καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπαγορεύσεως διακρίσεων

α) Τό ἄρθρο 222 τῆς συνθήκης ἀποκλείει τήν δυνατότητα διαφορετικῆς μεταχειρίσεως ἀναλόγως τοῦ δημοσίου ἤ ἰδιωτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ ὁδηγία ὅμως συνεπάγεται πλήρη καί κατά βάθος ἔλεγχο τοῦ κεφαλαίου, τῶν χρηματοδοτήσεων καί τῆς κινήσεως κεφαλαίων τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ἐνῶ οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτές ὑπόκεινται ἐπί πλέον σέ μία προληπτική διαδικασία, ἡ ὁποία τίς στερεῖ, κατά τήν προληπτική αὐτή φάση ἀπό ὅλες τίς ἐγγυήσεις τῆς κατόπιν συμφωνίας ἐξετάσεως, τῆς κατόπιν ἀμφισβητήσεως ἐξετάσεως καί τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου πού προβλέπει τό ἄρθρο 93, παράγραφος 2.

6) Ὑπάρχει ἐπίσης παραβίαση τῆς ἀρχῆς τοῦ μή ἐπιτρεπτοῦ τῶν διακρίσεων, ἐπειδή τό ἄρθρο 4 τῆς ὁδηγίας ἐξαιρεῖ, χωρίς αἰτιολογία, ὁρισμένες δημόσιες ἐπιχειρήσεις. Ἐνῶ εἶναι δυνατόν νά ἐξαιρεθεῖ μιά ἐπιχείρηση λόγω τῆς μικρῆς σημασίας της, τό ἄρθρο 90 δέν ἐπιτρέπει ἐξαίρεση κατά τομεῖς, πού δέν βασίζεται στήν ἔλλειψη ἐνδοκοινοτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ στόν τομέα αὐτόν, διότι αὐτό ἀντίκειται στήν παράγραφο 1, ἡ ὁποία ἐφαρμόζεται σέ ὅλες τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

Ἐπιχειρηματολογία τῆς Ἐπιτροπῆς

1. Γενική ἀντίληψη περί τοῦ ἄρθρου 90

Ἐπαναλαμβάνοντας τήν ἤδη ἀναφερθεῖσα ἐπιχειρηματολογία της ἡ *Ἐπιτροπή* ὑποστηρίζει ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει δεκτός ὁ συσταλτικός τρόπος, κατά τόν ὁποῖο ἡ προσφεύγουσα ἀντιλαμβάνεται τό ἄρθρο 90. Ἀκόμη καί ἄν οἱ ὑποχρεώσεις τῶν Κρατῶν μελῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1, περιωρίζοντο σέ μία ἁπλή ὑποχρέωση παραλείψεως — ἄποψη πού ἡ Ἐπιτροπή δέν δέχεται — ἡ παράγραφος 3

τοῦ ἄρθρου 90 ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή νά θεσπίζει μέτρα, δηλαδή ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις πού ὁμοίως ἐπιβάλλουν, παραδείγματος χάριν, ὑποχρέωση τροποποιήσεως μιᾶς νομικῆς διατάξεως, δημιουργία νέων ὑποχρεώσεων ἤ θέσπιση νέων ἐλέγχων.

2. Παράβαση καί ἐσφαλμένη ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 90 καί 92 ἕως 94· ἀναρμοδιότης καί κατάχρηση ἐξουσίας

Βάσει τῆς ἐπιχειρηματολογίας πού ἤδη ἀνέπτυξε, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι ὁ ἐκ τῆς ἀναρμοδιότητος ἀντλούμενος λόγος δέν εὐσταθεῖ. Ἡ Ἐπιτροπή δέχεται ὅτι οἱ ἀρμοδιότητές της δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, δέν εἶναι δυνατόν νά χρησιμοποιηθοῦν πρός τροποποίηση τῶν οὐσιαστικῶν κανόνων, πρός τούς ὁποίους ὀφείλουν νά συμμορφώνονται τά Κράτη μέλη, ἀλλά τονίζει ἀκόμη μία φορά ὅτι, ἀκόμη καί ἄν ἡ ἀποστολή της περιορίζεται στήν ἐποπτεία τῆς τηρήσεως τῶν κανόνων τῆς συνθήκης, δύναται νά ἐκδώσει προληπτικά ἤ τεχνικῆς φύσεως μέτρα γιά νά ἐκτιμήσει καλύτερα τήν ἀκριβή φύση καί τήν ἔκταση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεών τους. Ὁ καθορισμός τῶν ἐννοιῶν τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων εἶναι ἀναγκαῖος γιά τήν ὁριοθέτηση τοῦ πεδίου, ἐκτός τοῦ ὁποίου ἐφαρμόζεται ἡ ὑποχρέωση διαφανείας.

Δεδομένου ὅτι ἡ διαδικασία τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων ἐφαρμόζεται ἤδη δυνάμει τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 90, τό γεγονός ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἠδυνήθη νά ἀσκήσει τό καθῆκον ἐλέγχου μέσω τῆς ἀμφισβητουμένης ὁδηγίας δέν συνιστᾶ κατάχρηση ἐξουσίας.

3. Παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλογικότητος

α) Κατά τήν Ἐπιτροπή, ὁ σκοπός τῆς ὁδηγίας δέν δύναται νά ἐπιτευχθεῖ βάσει τοῦ ἄρθρου 93 ἤ τοῦ ἄρθρου 213. Προϋπόθεση γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 93 εἶναι ὅτι πρέπει νά γίνει γνωστοποίηση ἐκ μέρους ἑνός Κράτους μέλους ἡ δέ ὁδηγία ἐξεδόθη ἀκριβῶς γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ καλή λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου ἡ τήρηση τῶν ὑποχρεώσεων πού ἐπιβάλλει ἡ ὁδηγία ἐμποδίζει τά Κράτη μέλη νά προβάλουν τήν δικαιολογία ὅτι δέν δύνανται πλέον νά δώσουν μία εἰκόνα τῶν οἰκονομικῶν τους σχέσεων μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις μετά ἀπό πολλά ἔτη. Ὅσον ἀφορᾶ τό ἄρθρο 213 δέν ἐφαρμόζεται γιά τίς πληροφορίες πού τά Κράτη μέλη ἤδη ἔχουν στήν διάθεσή τους.

β) Οἱ ὑποχρεώσεις πού ἐπιβάλλει ἡ ὁδηγία δέν εἶναι δυσανάλογες. Ἡ ὁδηγία ἀπαιτεῖ ἀπό τά Κράτη μέλη τό ἐλάχιστο ἀναγκαῖο γιά νά ἐπιτευχθοῦν οἱ ἐπιδιωκόμενοι στόχοι καί δέν ἀπαιτεῖ παρά ἐκ τῶν ὑστέρων πληροφόρηση καί κατόπιν αἰτήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὄχι πληροφόρηση αὐτόματη ἤ συστηματική.

4. Παράβαση τοῦ ἄρθρου 222 καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς τοῦ μή ἐπιτρεπτοῦ τῶν διακρίσεων

α) Δέν ὑπάρχει διάκριση μεταξύ τῶν δημοσίων καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, διότι οἱ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις δέν ὑπόκεινται στόν ἔλεγχο τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ διαφορετική μεταχείριση, ἡ ὁποία βασίζεται στήν διαφορετική φύση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ ἀφ' ἑνός τῶν Κρατῶν μελῶν καί ἀφ' ἑτέρου τῶν δημοσίων ἤ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀποβλέπει στήν ἐπαναφορά τῆς ἰσορροπίας μεταξύ τῶν ἀντιστοίχων καταστάσεων καί δέν ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις στίς ἐπιχειρήσεις, ἀλλά μᾶλλον στά Κράτη μέλη.

6) Ἡ Ἐπιτροπή ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἐξαίρεση ὁρισμένων δημοσίων τομέων ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς ὁδηγίας ἐξηγεῖται ἐπαρκῶς μέ τίς αἰτιολογικές σκέψεις καί βασίζεται στό γεγονός ὅτι οἱ ἐν λόγω τομεῖς, ἀποτελοῦν ἤδη ἀντικείμενο διατάξεων πού ἐγγυῶνται ἐπαρκή διαφάνεια ἤ δέν δύνανται νά ἐπηρεάσουν αἰσθητά τίς ἐμπορικές σχέσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν. Ἡ Ἐπιτροπή τονίζει ἐξ ἄλλου ὅτι οἱ τομεῖς αὐτοί δέν ἐξαιροῦνται παρά προσωρινά ἀπό τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς ὁδηγίας καί ὅτι ἄν ἐνδεχομένως γίνει δεκτός ὁ λόγος περί τοῦ μή ἐπιτρεπτοῦ τῶν διακρίσεων, ἡ μόνη συνέπεια θά ἦταν ἡ μερική ἀκύρωση τῆς ὁδηγίας, πού θά εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐπέκταση τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς της.

Δ — Ἡ προσφυγή τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου (ὑπόθ. 190/80)

Ἐπιχειρηματολογία τοῦ προσφεύγοντος

1. Πεδίο ἐφαρμογῆς καί λειτουργία τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3

Κατά τήν βρετανική κυβέρνηση ἡ μελέτη τοῦ συνόλου τῶν ἄρθρων 85 ἕως 90 ὁδηγεῖ στήν διαπίστωση ὅτι ἡ πρωταρχική λειτουργία τοῦ ἄρθρου 90 εἶναι ἐν πάση περιπτώσει νά καταστήσει σαφές ὅτι οἱ ἐφαρμοστέοι στίς ἐπιχειρήσεις κανόνες ἐφαρμόζονται, ἐπίσης, μέ τήν ἐπιφύλαξη τῆς δευτέρας παραγράφου, καί στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

Ὅσον ἀφορᾶ τά ἄρθρα 85 ἕως 86, ἡ διατύπωσή τους περιορίζει τό πεδίο ἐφαρμογῆς τους στίς ἐπιχειρήσεις, ἔτσι ὥστε τό ἄρθρο 90 παίζει πολύ σημαντικό ρόλο γι' αὐτές, ἐπειδή ἔχει ὡς σκοπό νά ἐμποδίσει τά Κράτη μέλη νά χρησιμοποιήσουν τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις γιά νά καταστρατηγήσουν τούς κανόνες πού περιέχονται στά ἄρθρα 85 καί 86 καί νά ἐπιτρέψει στήν Ἐπιτροπή νά ἐνεργήσει μέσω τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, σέ περίπτωση παραβάσεως. Ἀντιθέτως, ὅσον ἀφορᾶ τίς κρατικές ἐνισχύσεις, τό ἄρθρο 93 παρέχει στήν Ἐπιτροπή εὐρεῖες ἐξουσίες, ὥστε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό ἄρθρο 90 εἶναι μικροτέρας σημασίας.

Ἡ Ἐπιτροπή ἔχει ἐξουσία δράσεως, ὅταν ἡ παράβαση κανόνων τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐκ μέρους μιᾶς δημοσίας ἐπιχειρήσεως προέρχεται ὄχι μόνον ἀπό τήν συμπεριφορά αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλά μᾶλλον ἀπό ἕνα μέτρο πού ἐθέσπισε ἤ διατηρεῖ ἕνα Κράτος μέλος. Ὑπ' αὐτό τό πρίσμα, ὑπάρχει ἀναλογία πρός τό ἄρθρο 93, παράγραφος 2, τό ὁποῖο ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή, ἄν διαπιστώσει ὅτι μιά συγκεκριμένη ἐνίσχυση ἀντιβαίνει πρός τήν κοινή ἀγορά, νά ἐκδώσει ἀπόφαση, τήν ὁποία ἀπευθύνει στό ἐνδιαφερόμενο Κράτος μέλος ζητώντας του νά καταργήσει ἤ τροποποιήσει τήν ἐνίσχυση αὐτή. Παρομοίως, τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή νά ἐνεργήσει, ὅταν κρίνει ὅτι ἕνα συγκεκριμένο ἐθνικό μέτρο παραβαίνει τό ἄρθρο 90 καί νά ἀπευθύνει, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη, μιά ὁδηγία ἤ μιά ἀπόφαση πρός τό ἐνδιαφερόμενο Κράτος μέλος ζητώντας του νά καταργήσει ἤ νά τροποποιήσει τό μέτρο αὐτό.

Ἡ ἀνάλυση αὐτή ὁδηγεῖ στήν διαπίστωση ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἀναφέρεται στό καθῆκον τῆς Ἐπιτροπῆς ὡς «φύλακος τῆς συνθήκης», ἀλλά δέν τῆς παρέχει γενική νομοθετική ἁρμοδιότητα.

2. Γενική νομοθετική ἁρμοδιότης

Ἡ *βρετανική κυβέρνηση* διακρίνει δύο εἴδη ὁδηγιῶν: τίς ὁδηγίες πού προβλέπουν γενικά νομοθετικά μέτρα καί οἱ ὁποῖες δύνανται νά συγκριθοῦν μέ κανονισμούς, καί τίς ὁδηγίες πού προβλέπουν εἰδικά μέτρα καί ἀπευθύνονται σέ ἕνα ἤ περισσότερα Κράτη μέλη καί οἱ ὁποῖες προσομοιάζουν μέ ἀποφάσεις.

Ἡ ἁρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, ἀναφέρεται

στήν δεύτερη κατηγορία γιά τούς ἐξῆς τρεῖς λόγους.

α) Γιά τήν παραχώρηση γενικῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἀπό γλωσσικῆς ἀπόψεως, χρησιμοποιεῖται ἡ λέξη «ἐκδίδει», ἐνῶ ὁ ὅρος πού χρησιμοποιεῖται στήν προκειμένη περίπτωση, δηλαδή «ἀπευθύνει» ὁμοιάζει μέ τόν ὅρο πού χρησιμοποιεῖται στό ἄρθρο 97, τελευταία παράγραφος, σύμφωνα μέ τήν ὁποία, σέ περίπτωση παραβάσεως ὁρισμένων φορολογικῶν διατάξεων «ἡ Ἐπιτροπή ἀπευθύνει στό κράτος αὐτό τίς κατάλληλες ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις».

6) Βασιζομένη στήν διατύπωση τοῦ ἄρθρου 155, ἡ 6ρετανική κυβέρνηση ἰσχυρίζεται ὅτι ἐκτός ἀπό τόν ρόλο της ὡς «φύλακος τῆς συνθήκης» ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔχει παρά τίς ἁρμοδιότητες πού τῆς ἀναθέτει τό Συμβούλιο ἤ τήν ἐξουσία νά θεσπίζει ἐκτελεστικά μέτρα. Ἐκτός τῆς ἐξαιρέσεως τοῦ ἄρθρου 48, παράγραφος 3, ἐδάφιο δ, τό ὁποῖο ἀναφέρει τούς «κανονισμούς ἐφαρμογῆς», ἡ Ἐπιτροπή δέν εἶναι ἐξουσιοδοτημένη νά ἐκδίδει κανονισμούς καί οὔτε ἔχει τήν ἐξουσία νά ἐκδίδει ὁδηγίες ἐκτός ἀπό ἐξαιρετικές, αὐστηρά περιορισμένες περιπτώσεις μεταβατικοῦ χαρακτήρα.

γ) Ἄν γίνει δεκτή ἡ ἑρμηνεία πού ἡ Ἐπιτροπή δίδει στό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ νομοθετική αὐτή ἁρμοδιότης εἶναι δυνατόν νά ἀσκηθεῖ χωρίς τίς συνήθεις διαδικαστικές ἐγγυήσεις, δηλαδή τήν διαβούλευση μέ τό Κοινοβούλιο καί τήν Οἰκονομική καί Κοινωνική Ἐπιτροπή, ἐνῶ οἱ κανονισμοί καί οἱ ὁδηγίες πού θέτουν σέ ἐφαρμογή τίς ἀρχές τῶν ἄρθρων 85 καί 86 ἤ τίς ἀρχές των ἄρθρων 92 καί 93, πού δέν ἀφοροῦν τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, πρέπει νά θεσπισθοῦν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 87, παράγραφος 1 ἤ τοῦ ἄρθρου 94 ἀπό τό Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς καί διαβουλεύσεως μέ τό Κοινοβούλιο. Ὑπάρχει ἐπομένως κίνδυνος γιά τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις νά ὑπαχθοῦν σέ ἕνα σύστημα τελείως διαφορετικό ἀπό τό σύστημα πού ἐφαρμόζεται στίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις, γεγονός πού θά συνιστοῦσε παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως, πού ἀναγνωρίζεται σέ μία αἰτιολογική σκέψη τῆς ἴδιας τῆς ὁδηγίας. Ἐξ ἄλλου, δεδομένου ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, καλύπτει ὅλες τίς διατάξεις τῆς συνθήκης, ἡ Ἐπιτροπή θά διέθετε, ἔναντι τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, δυνητικῶς ἀπεριόριστη νομοθετική ἐξουσία.

Τέτοια ἑρμηνεία προφανῶς θά διετάρασσε σοβαρά τήν ἰσορροπία μεταξύ τῶν ἐξουσιῶν τῶν ὀργάνων.

3. Νομοθετική ἐξουσία ἐν σχέσει πρός τίς κρατικές ἐνισχύσεις

Τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, δέν παρέχει καμμία νομοθετική ἐξουσία ἐν σχέσει πρός τίς κρατικές ἐνισχύσεις.

Βάσει τῶν αἰτιολογικῶν σκέψεων πού περιέχει, εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ ὁδηγία ἀφορᾶ τίς κρατικές ἐνισχύσεις. Κατά τό ἄρθρο 94, ὅμως, ἡ νομοθετική ἁρμοδιότης στόν τομέα τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων ἀνήκει στό Συμβούλιο. Ἐπειδή ἡ ἁρμοδιότης πού ρητῶς ἀναγνωρίζεται σέ ἕνα ὄργανο δέν δύναται νά ἀσκηθεῖ ἀπό ἕνα ἄλλο, ἡ ὁδηγία δέν ἐμπίπτει στήν ἁρμοδιότητα τῆς Ἐπιτροπῆς βάσει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3.

Ἄν ἡ Ἐπιτροπή ἐθεωροῦσε ὅτι ἐχρειάζετο πληροφορίες πέραν τοῦ τομέως τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων, γιά νά δυνηθεῖ νά ἀσκήσει τά καθήκοντά της δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, ἠδύνατο νά χρησιμοποιήσει ὡς ὀρθή βάση, χωρίς κἄν νά χρειασθεῖ νά προσφύγει στό ἄρθρο 235, τό ἄρθρο 213 τό ὁποῖο προβλέπει ὅτι:

«γιά νά ἐκπληρώσει τά καθήκοντα πού τῆς ἔχουν ἀνατεθεῖ, ἡ Ἐπιτροπή δύναται νά συλλέγει κάθε πληροφορία καί νά προβαίνει σέ ὅλους τούς ἀναγκαίους ἐλέγχους ἐντός τῶν ὁρίων καί ὑπό τίς προϋποθέσεις πού καθορίζει τό Συμβούλιο κατά τίς διατάξεις τῆς παρούσης συνθήκης».

Ἐπιχειρηματολογία τῆς Ἐπιτροπῆς

1. Πεδίο ἐφαρμογῆς καί λειτουργία τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3

Ἡ *Ἐπιτροπή* ὑποστηρίζει ὅτι ἡ θέσπιση τῆς ὁδηγίας ἐντάσσεται στόν ρόλο της ὡς φύλακος τῆς συνθήκης. Δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, ἔχει τήν ἐξουσία νά λαμβάνει προληπτικά μέτρα, πού τῆς ἐπιτρέπουν νά ἔχει καλύτερη εἰκόνα τῶν ἐθνικῶν δημοσίων τομέων στήν οἰκονομία. Παρ' ὅλο πού τό ἄρθρο 93 τῆς παρέχει σημαντικές ἐξουσίες, οἱ ἐξουσίες αὐτές δέν θά εἶχαν καμμία χρησιμότητα χωρίς τήν γνωστοποίηση, δεδομένου τοῦ πολυπλόκου χαρακτῆρος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Ὁ κίνδυνος νά μή τηρηθεῖ δεόντως τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, ἀρκεῖ γιά νά κάνει ἡ Ἐπιτροπή χρήση τῆς ἐξουσίας ἐποπτείας γιά τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ καί συνεπῶς, γιά νά ἐκδώσει τήν ἐπίμαχη ὁδηγία δυνάμει τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 90.

2. Γενική νομοθετική ἐξουσία

α) Ἡ Ἐπιτροπή ἀντικρούει τήν διάκριση πού κάνει ἡ βρετανική κυβέρνηση μεταξύ ἀφ' ἑνός τῶν ὁδηγιῶν γενικῆς ἐφαρμογῆς ἤ ὁδηγιῶν νομοθετικῆς φύσεως καί ἀφ' ἑτέρου τῶν εἰδικῶν ὁδηγιῶν καί ἰσχυρίζεται ὅτι τό ἄρθρο 189 τῆς συνθήκης ἀναγνωρίζει ἕνα μόνο τύπο ὁδηγιῶν — πού πάντοτε ἔχουν νομοθετικό χαρακτήρα — οἱ ὁποῖες δημιουργοῦν κανόνες πού ἀπευθύνονται στά Κράτη μέλη. Κατά τήν Ἐπιτροπή δέν πρόκειται γιά τόν καθορισμό ἑνός θεωρητικοῦ ὁρίου μεταξύ τῶν διαφόρων τύπων ὁδηγιῶν, ἀλλά μᾶλλον γιά τό ἄν ἡ Ἐπιτροπή ὑπερέβη ἤ ἔκανε κατάχρηση τῶν ἐξουσιῶν πού τῆς παρέχει τό ἄρθρο 90.

Ἡ ἐπίμαχη ὁδηγία ἐπέβαλε ἁπλῶς μία πρόσθετη ὑποχρέωση θεσπίζοντας συμπληρωματικές διατάξεις, γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ Ἐπιτροπή στό καθῆκον της νά ἐπαγρυπνᾶ ὥστε τά Κράτη μέλη νά μή καταστρατηγοῦν τούς κανόνες τῆς συνθήκης περί ἐνισχύσεων μέσω τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Γιά τήν ἄσκηση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, καμμία διάταξη τῆς συνθήκης δέν δύναται νά ὑποχρεώσει τήν Ἐπιτροπή νά περιορισθεῖ σέ ἕνα ρόλο ἁπλῆς καταστολῆς, δηλαδή νά ἀντιδρᾶ μόνον ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅπως προβλέπει τό ἄρθρο 169 τῆς συνθήκης. Ἡ γενική ἐξουσία ἐποπτείας πού παρέχει τό ἄρθρο 155 τῆς συνθήκης διευκρινίζεται στό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, καί τίποτα δέν ἐμποδίζει τήν Ἐπιτροπή νά λάβει προληπτικά μέτρα γιά νά ἀσκήσει ἀποτελεσματικά τόν ρόλο της ὡς φύλακος τῆς συνθήκης καί νά ἐξασφαλίσει τήν ὀρθή ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 90 καί, συνεπῶς, τήν καλή λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἄρθρου 93.

6) Ἡ Ἐπιτροπή τονίζει, ἐξ ἄλλου, ὅτι τό ἄρθρο 90 ἀρκεῖ ὡς νόμιμο ἔρεισμα τῆς ἐπίμαχης ὁδηγίας. Ἡ ἀναφορά στό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης ἔγινε διότι ἐπιβεβαιώνει τήν ὀρθότητα τῆς ἑρμηνείας τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 90, ὅτι, δηλαδή τά Κράτη μέλη δέν ὀφείλουν μόνον νά ἀπέχουν ἀπό κάθε ἐνέργεια πού δύναται νά θέσει σέ κίνδυνο τήν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν τῆς Κοινότητος, ἀλλά ὀφείλουν ἐπίσης νά θέσουν τέρμα σέ καταστάσεις πού θέτουν σέ κίνδυνο τούς σκοπούς αὐτούς.

3. Νομοθετική έξουσία έν σχέσει πρός τίς κρατικές ένισχύσεις

Ή Έπιτροπή άντικρούει τήν άποψη τῆς βρετανικῆς κυβερνήσεως, ὅτι μέ τήν ὁδηγία σφετερίζεται τήν ἀποκλειστική ἁρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου. Στό πεδίο ἐφαρμογῆς ἑνός κανονισμοῦ πού ἔχει ἐκδοθεῖ βάσει τοῦ ἄρθρου 94 περιλαμβάνονται μόνον οἱ διατάξεις πού καθορίζουν τήν ἔννοια τῶν ἐνισχύσεων ἤ ἀκόμη τῶν ἐνισχύσεων πού συμβιβάζονται μέ τήν συνθήκη, καθώς καί ἡ διαδικασία ἐλέγχου τῶν ἐνισχύσεων πού ἀρχίζει μέ τήν γνωστοποίηση ἐκ μέρους ἑνός Κράτους μέλους. Ἐλλείψει αὐθορμήτου γνωστοποιήσεως ἐκ μέρους τῶν Κρατῶν μελῶν, ἡ Ἐπιτροπή δύναται νά κινήσει τήν διαδικασία τοῦ ἄρθρου 169 λόγω ἐλλείψεως γνωστοποιήσεως. Ἡ διαδικασία αὐτή κεῖται ἐκτός τοῦ πλαισίου τῆς εἰδικῆς διαδικασίας τῶν ἄρθρων 92 καί 93· τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν ἐπίμαχη ὁδηγία, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ στήν διευκόλυνση τῆς Ἐπιτροπῆς νά λαμβάνει γνώση περί τῶν μή ἀνακοινωθεισῶν ἐνισχύσεων. Ἡ θέσπιση τῆς ὁδηγίας εἶναι ἐξ ἄλλου ἀναγκαία διότι ἡ Ἐπιτροπή δέν διαθέτει, οὔτε καί τό ἐπιθυμεῖ, τό ἀναγκαῖο προσωπικό γιά τόν ἔλεγχο τῶν πολυαρίθμων δυνατῶν πηγῶν πληροφοριῶν.

Τό ὅτι ἡ ὁδηγία ἀναφέρεται στίς κρατικές ἐνισχύσεις συμβαίνει διότι τό ἄρθρο 90 ἀναθέτει στήν Ἐπιτροπή νά ἐπαγρυπνᾶ ὥστε οἱ ἰδιαίτερες σχέσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεών τους νά μή θίγουν τούς κανόνες τῆς συνθήκης, καί πιό συγκεκριμένα τούς κανόνες περί κρατικῶν ἐνισχύσεων. Ἡ ἰσορροπία ἑπομένως διατηρεῖται μεταξύ τῶν ὀργάνων, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐπιτροπή δέν φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νά θεσπίσει κανόνες περί ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93.

Δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 τῆς συνθήκης, ἡ Ἐπιτροπή ἔχει γενική ἐξουσία πού δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἄδεια τοῦ Συμβουλίου, νά λαμβάνει τίς ἀναγκαῖες πληροφορίες ἐφ' ὅσον τά Κράτη μέλη ὑπέχουν ὑποχρέωση. Τό ἄρθρο 90, τό ὁποῖο ἀναφέρεται σέ ὅλους τούς κανόνες τῆς συνθήκης, θά ἠδύνατο νά θεωρηθεῖ ὡς «lex specialis» ἔναντι τοῦ ἄρθρου 5 καί ἀποτελεῖ, γιά τόν λόγο αὐτό, τό ὀρθό νόμιμο ἔρεισμα γιά τήν θέσπιση τῆς διαφανείας χωρίς νά εἶναι ἀναγκαία ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ἄρθρου 235.

Οὔτε τό ἄρθρο 213 λαμβάνεται ὑπ' ὄψη, διότι πρωταρχική λειτουργία τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ εἶναι ἡ ρύθμιση τῆς παροχῆς πληροφοριῶν ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις καί τούς ἰδιῶτες πού δέν ὑπέχουν τίς ἀπό τό ἄρθρο 5 ὑποχρεώσεις, ἐνῶ ἡ ὁδηγία ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις μόνον στά Κράτη μέλη.

Ε — Παρέμβαση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας

1. Ἡ *ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση,* παρ' ὅλο πού δέχεται ὅτι τά Κράτη μέλη εἶναι ἐλεύθερα νά διατηροῦν ἤ τροποποιοῦν τό καθεστώς ἰδιοκτησίας πού ἰσχύει σ' αὐτά καί ὅτι, γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ νόθευση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, οἱ ἐπιχειρήσεις, τόσο οἱ δημόσιες ὅσο καί οἱ ἰδιωτικές, πρέπει κατά κανόνα νά ὑπόκεινται στούς ἴδιους κανόνες, θεωρεῖ ὅτι οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀναφέρονται εἰδικῶς στό ἄρθρο 90 δικαιολογοῦνται ἀπό τόν κίνδυνο ἀφ' ἑνός τά Κράτη μέλη νά κάνουν χρήση τῆς ἰδιαίτερης ἐπιρροῆς τους στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις γιά νά τίς ὠθήσουν σέ δραστηριότητες πού εἶναι ἀσυμβίβαστες πρός τήν συνθήκη καί ἀφ' ἑτέρου οἱ ἐπιχειρήσεις, λόγω τῶν ἰδιαιτέρων σχέσεών τους μέ τό δημόσιο, νά ἀπολαύουν προνομίων κατά τόν ἀνταγωνισμό μέ τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις, χωρίς νά εἶναι δυνατόν νά διακρίνεται ἀπό τούς τρίτους ἡ ὕπαρξη τέτοιων προνομίων. Ἀναφερομένη σέ ὁρισμένα παραδείγματα ἀπό διαφόρους τομεῖς ἐντός τῶν Κρατῶν μελῶν, ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση ὑποστηρίζει τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς περί ἐλλείψεως διαφανείας. Ἀκόμη καί τά δημο-

σιευμένα ἔγγραφα, ὅπως οἱ κρατικοί προϋπολογισμοί ἤ οἱ ἰσολογισμοί τῶν ἐπιχειρήσεων, πόρρω ἀπέχουν ἀπό τοῦ νά ἐπαρκοῦν γιά τόν προσδιορισμό τῶν ἐν λόγω οἰκονομικῶν σχέσεων πρός τόν σκοπό ἐξετάσεως βάσει τῶν ἄρθρων 92 ἕως 94. Ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση τονίζει, ἐξ ἄλλου, ὅτι θά ἦταν ὑπερβολικό νά ἀπαιτηθεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά προμηθευθεῖ μόνη της ὅλα τά ἔγγραφα καί νά τά ἐξετάσει γιά νά ἀνακαλύψει ἐνδεχόμενες παραβάσεις, ἐνῶ τό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης ἐπιβάλλει στά Κράτη μέλη τήν ὑποχρέωση νά συνδράμουν τήν Ἐπιτροπή κατά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων της.

2. Ἐν ὄψει τῶν διαφορῶν, πού ὑπάρχουν μεταξύ τῶν δημοσίων τομέων στήν οἰκονομία τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν νομικῶν τους ἀντιλήψεων, ἡ ἔννοια τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως στό κοινοτικό δίκαιο πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ αὐτονόμως. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση ὑποστηρίζει ὅτι, βάσει τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1, ὁ δημόσιος χαρακτήρας μιᾶς ἐπιχειρήσεως δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν διεπομένη ἀπό τό δημόσιο δίκαιο λειτουργία της οὔτε ἀπό τά καθήκοντα πού ὀφείλει νά ἐκληρώσει, ἀλλά μόνον ἀπό τήν ἐνδεχομένη ἀποφασιστική ἐπιρροή τοῦ δημοσίου.

3. Ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 90, ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ μέτρου κατά τό ἄρθρο αὐτό πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ διασταλτικῶς δηλαδή ὅτι ἀφορᾶ ὄχι μόνον μέτρα πού συνίστανται σέ πράξη, ἀλλά καί τήν παράλειψη ἐνεργείας, εἴτε γιά νά παρεμποδισθοῦν οἱ δημόσιες ἐπιχειρήσεις νά υἱοθετήσουν ὁρισμένη συμπεριφορά ἤ νά διατηρήσουν μία κατάσταση πού ἀντιβαίνει πρός τήν συνθήκη, εἴτε, ἄν ληφθοῦν ὑπ' ὄψη, μεταξύ ἄλλων, οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀπορρέουν ἀπό τό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης, γιά νά καταστοῦν διαφανεῖς οἱ οἰκονομικές σχέσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, ἡ διατήρηση καί μόνον ἀσαφείας πού συνεπάγεται κίνδυνο παραβάσεως τῆς συνθήκης, συνιστᾶ μέτρο πού ἀντιβαίνει πρός αὐτήν κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1. Ἐκδίδοντας τήν ἀμφισβητουμένη ὁδηγία ἐπομένως, ἡ Ἐπιτροπή ὀρθῶς ἐβασίσθη στό ἄρθρο 90, παράγραφος 3.

4. Κι ἄν ἀκόμη, ὅμως, γίνει δεκτό ὅτι ἡ ὁδηγία ἀφορᾶ ἀκριβῶς τήν ἐξέταση τῶν ἐνισχύσεων πού ἀναφέρονται στά ἄρθρα 92 ἕως 94 καί ὅτι δέν ἐντάσσεται, ὅπως ἐκλαμβάνει ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση, στά πλαίσια μιᾶς προηγουμένης διαδικασίας, πού κινεῖται λόγω τῆς ἐλλείψεως διαφανείας καί ἀποσκοπεῖ στήν ἀπόκτηση τῶν πληροφοριῶν πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά τήν ἐνδεχομένη ἐξέταση μιᾶς συγκεκριμένης περιπτώσεως, ἡ ὁδηγία ἐμπίπτει πάντως στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 90.

Μολονότι ἡ συνθήκη δέν ἀναφέρεται στήν σχέση μεταξύ τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3 καί τοῦ ἄρθρου 94, ἡ ἁρμοδιότης τοῦ Συμβουλίου δέν δύναται νά ὑπερβεῖ τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93, διότι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 94 τό Συμβούλιο δύναται νά ρυθμίζει μόνον τήν διαδικασία ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 92 καί 93 καί ἰδίως νά καθορίσει τίς κατηγορίες ἐνισχύσεων πού ἐξαιροῦνται ἀπό τήν διαδικασία αὐτή. Τό ἄρθρο 92 δέν περιέχει ὁρισμό τῆς ἐννοίας τῆς ἐνισχύσεως. Ὁ ὁρισμός τῆς ἔννοιας αὐτῆς δίδεται ἐπομένως ἀπό τό πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο καί ὑπόκειται μόνον στήν ἑρμηνεία τοῦ Δικαστηρίου καί δέν ἐξαρτᾶται ἀπό περιοριστικούς ὁρισμούς πού δίδει τό Συμβούλιο μέσω κανονισμῶν ἐκδιδομένων βάσει τοῦ ἄρθρου 94.

Ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ὁρισμένες ἐνισχύσεις τῶν Κρατῶν μελῶν πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις δέν ἀνεκοινώθησαν στήν Ἐπιτροπή γιά ἐξέταση βάσει τοῦ ἄρθρου 93, οἱ ἐνισχύσεις αὐτές εἶναι ἀπαγορευμένες καί ἡ Ἐπιτροπή ὑποχρεοῦται νά ἐνεργήσει κατ' αὐτῶν. Τό ἄρθρο 93, ὅμως, δέν ἀναφέρει τίποτα ἐν σχέσει πρός τόν τρόπο, μέ τόν ὁποῖο ἡ Ἐπιτροπή δύναται νά πληροφορηθεῖ γιά τίς ἐνισχύσεις πού δέν ἀνεκοινώθησαν οὔτε πῶς δύναται νά ἐνερ-

γήσει κατ' αὐτῶν. Ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες ἡ κίνηση τῆς διαδικασίας ἐξετάσεως πού προβλέπει τό ἄρθρο 93, παράγραφος 2, θά εἶχε ὡς συνέπεια τήν ἀποστέρηση τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 3 ἀπό τήν ἀναγκαστική τους ἰσχύ καί ἀκόμη τήν ἐνθάρρυνση τῆς μή τηρήσεώς τους.

Τό Συμβούλιο δέν δύναται, ἑπομένως, νά ἐκδώσει διατάξεις γιά τίς ἀναφερθεῖσες περιπτώσεις, ἀκόμη κι ἄν ἐξέδιδε κανονισμό βάσει τοῦ ἄρθρου 94, ἔτσι ὥστε ἡ ἀρμοδιότητά του δυνάμει τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ νά μή ἀποκλείσει τήν θέσπιση ὁδηγιῶν ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς βάσει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3.

Στίς περιπτώσεις αὐτές, δέν δύναται ἡ Ἐπιτροπή νά ὑποχρεωθεῖ νά ἀκολουθήσει τήν πιό περίπλοκη διαδικασία τοῦ ἄρθρου 196 πού, ὅμως, δέν ἀπαιτεῖ καμμία συμπληρωματική νόμιμη βάση, ἀλλά δύναται νά προβεῖ στήν διαπίστωση ὅτι ἡ ἐνίσχυση ἐπραγματοποιήθη κατά παράβαση τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 93 καί ὅτι πρέπει νά καταργηθεῖ ἤ νά τροποποιηθεῖ. Οὔτε εἶναι δυνατόν νά ἀπαιτηθεῖ, οὔτε ἔχει ἀπαιτηθεῖ ἐξ ἄλλου στό παρελθόν, προηγουμένη ἔκδοση κανονισμοῦ τοῦ Συμβουλίου, πού καθορίζει τήν διαδικασία.

Ἐπί πλέον, ἡ ἐπίμαχη ὁδηγία ἀφορᾶ τό προηγούμενο στάδιο, δηλαδή τήν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐπιτροπῆς νά λαμβάνει τίς ἀναγκαῖες πληροφορίες γιά νά δυνηθεῖ νά διαπιστώσει ἐνδεχόμενες παραβάσεις τῆς συνθήκης.

5. Ἡ ἔκταση τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς δέν εἶναι δυνατόν νά περιορισθεῖ σέ καθαρῶς κατασταλτικές ἐνέργειες. Χωρίς νά δέχεται τήν διάκριση, τήν ὁποία θεωρεῖ τεχνητή, μεταξύ γενικῶν ὁδηγιῶν νομοθετικοῦ χαρακτῆρος καί εἰδικῶν διοικητικῆς φύσεως ὁδηγιῶν καί ἀκόμη χωρίς νά δέχεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἔχει μόνον ἐκτελεστικές ἀρμοδιότητες, ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση περιορίζεται νά τονίσει ὅτι, γιά ἕνα σύνολο περιπτώσεων, ἡ συνθήκη ἀνέθεσε στήν Ἐπιτροπή πρωτογενεῖς ἀρμοδιότητες θεσπίσεως ὁδηγιῶν γενικοῦ χαρακτῆρος, γιά τίς ὁποῖες δέν χρειάζεται νά ἐξουσιοδοτηθεῖ προηγουμένως ἀπό τό Συμβούλιο. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἀναφέρει ὡς παράδειγμα τήν θέσπιση, ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁδηγίας 70/50 τῆς 22ας Δεκεμβρίου 1969, ἡ ὁποία βασίζεται στίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33, παράγραφος 7, περί καταργήσεως τῶν μέτρων ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος μέ ποσοτικούς περιορισμούς ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν πού δέν ἀναφέρονται σέ ἄλλες διατάξεις πού ἐθεσπίσθησαν δυνάμει τῆς συνθήκης ΕΟΚ (ΙΟ 1970, L 13, σ. 29) καί ἡ ὁποία δέν ρυθμίζει ἁπλῶς καί μόνον τήν διαδικασία καί τόν ρυθμό τῆς ἐν λόγω καταργήσεως.

Ἡ ἐπίμαχη ὁδηγία δέν φθάνει μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ. Μόνος σκοπός της εἶναι νά δημιουργήσει τίς προϋποθέσεις πού ἐπιτρέπουν τήν ἐξέταση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων τους ἐπιχειρήσεων. Τό ζήτημα ἄν οἱ σχέσεις αὐτές συνιστοῦν ἐνισχύσεις ἀσυμβίβαστες πρός τήν συνθήκη ἐξαρτᾶται τελικῶς ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου καί δέν δύναται νά ἐπιλυθεῖ παρά μόνο ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς διαδικασίας τῶν ἄρθρων 92 καί 93 γιά τήν ὁποία τό Συμβούλιο δύναται νά θεσπίσει κανόνες δυνάμει τοῦ ἄρθρου 94.

Ἡ ὁδηγία δέν ὑπερέβη τό μέτρο πού ἦταν ἀναγκαῖο. Ἄν διαπράττονται ἴδιες ἤ ἀνάλογες παραβάσεις σέ διάφορα Κράτη μέλη ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση ἀντιλαμβάνεται τήν ἄποψη πού ἀναφέρεται στήν ἀπάντηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ὑπό τήν ἔννοια ὅτι μία ὁδηγία πού ἐκδίδει ἡ Ἐπιτροπή δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, μέ σκοπό νά θέσει τέρμα στίς ἐν λόγω παραβάσεις, δέν συνιστᾶ ἀπαράδεκτη πράξη νομοθετικοῦ χαρακτῆρος. Κατά τήν ἄποψη αὐτή, ἡ Ἐπιτροπή δύναται νά ἀπαιτήσει ἀπό τά Κράτη μέλη νά τῆς ἀνακοινώνουν ὅλες τίς ἐνισχύσεις πού χορηγοῦνται σέ δημόσιες ἐπιχειρήσεις· σέ μία τέτοια ὁδηγία ἡ Ἐπιτροπή δύναται νομίμως νά καθορίσει τό σύνολο τῶν στοιχείων πού, κατ' αὐτήν δύνανται νά συνιστοῦν ἐνισχύσεις, γιά τίς ὁποῖες εἶναι ἀναγκαία ἡ κατά τό ἄρθρο 93 ἐξέταση. Ἐν σχέσει πρός τήν ἐναλλακτική αὐτή λύση ἡ προσβαλλο-

μένη όδηγία περιορίζεται νά προσδιορίσει τά πραγματικά στοιχεῖα πού ἐπιτρέπουν τήν συναγωγή συμπερασμάτων γιά μιά πιθανή ἤ δυνατή ὕπαρξη ἐνισχύσεων, ἀσυμβιβάστων πρός τήν συνθήκη.

6. Ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση θεωρεῖ ὅτι ἡ ὁδηγία δέν συνεπάγεται καμμία διάκριση σέ βάρος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, διότι ἐπιβάλλει πρωτίστως ὑποχρεώσεις μόνον στά Κράτη μέλη καί διότι δέν καθορίζει καμμία κατηγορία ἐνισχύσεων πού δυνατόν νά εἶναι ἀσυμβίβαστες πρός τήν συνθήκη. Ἄν γίνει δεκτή ἡ ἄποψη τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ οἰκονομικές σχέσεις εἶναι ἤδη διαφανεῖς καί ἄν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη τό γεγονός ὅτι τό ἐπαγγελματικό ἀπόρρητο διαφυλάσσεται, ὅπως ἀκριβῶς καί στίς περιπτώσεις πού ἡ Ἐπιτροπή προβαίνει σέ ἐξέταση συγκεκριμένων περιπτώσεων, ἡ δημιουργία ἀρχείων δέν εἶναι δυνατό νά συνιστᾶ διάκριση. Τελικῶς, μόνον ἡ ἀδικαιολόγητη διαφορετική μεταχείριση ταυτοσήμων ἀντικειμένων εἶναι δυνατόν νά χαρακτηρισθεῖ ὡς συνιστώσα διάκριση. Οἱ διαφορές ὅμως μεταξύ τῶν ἐπιχορηγήσεων πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις καί τῶν ἐπιχορηγήσεων πρός τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις εἶναι τόσο σημαντικές πού δέν εἶναι δυνατόν νά γίνεται λόγος γιά ἴδιες καταστάσεις.

7. Δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει δεκτή ἡ ἄποψη ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δύναται ἐπίσης νά λάβει τίς πληροφορίες πού ἐπιθυμεῖ ἀποκλειστικῶς μέσω κανονισμῶν τοῦ Συμβουλίου, ἐκδιδομένων δυνάμει τοῦ ἄρθρου 213. Ἡ δυνατότης ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 213, ἡ ὁποία ὑφίσταται μόνον ἐν σχέσει πρός τρίτους καί ὄχι ἐν σχέσει πρός τά Κράτη μέλη, δέν ἀποκλείει τό ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, παρέχει ἐπίσης στήν Ἐπιτροπή τίς ἁρμοδιότητες πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά νά λάβει τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος πού τῆς ἀνετέθη μέ τήν ἴδια διάταξη. Γιά νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον αὐτό ἡ Ἐπιτροπή δύναται, σύμφωνα μέ τά ἄρθρα 90, παράγραφος 3, καί 93, νά ἀπαιτήσει ἀπό τά Κράτη μέλη καί τίς ἐνδιαφερόμενες ἐπιχειρήσεις πληροφορίες στήν συγκεκριμένη περίπτωση, χωρίς νά χρειάζεται ἡ ἔκδοση ἰδιαίτερου κανονισμοῦ. Τό γεγονός ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ζητεῖ τοῦτο ὑπό τήν μορφή ὁδηγίας γενικοῦ χαρακτῆρος δέν συνιστᾶ καμμία διαφορά.

8. Ἡ *γαλλική κυβέρνηση* ὑπογραμμίζει, ἐν σχέσει πρός τήν παρέμβαση τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἀπό τό ὑπόμνημά της συνάγεται πώς ἡ προσβαλλομένη ὁδηγία ἀναφέρεται γενικῶς, στήν ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93, γιά τήν ὁποία ἁρμόδιο εἶναι τό Συμβούλιο. Ἡ γαλλική κυβέρνηση οὐδέποτε ὑπεστήριξε ὅτι τό Συμβούλιο δύναται, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 94, νά καθορίσει τήν ἔννοια τῆς ἐνισχύσεως ἤ τά κριτήρια τῆς συμφωνίας μέ τήν συνθήκη, ἀλλά μόνον ὅτι ἐναπόκειται στό Συμβούλιο νά καθορίσει τίς διαδικαστικές ἰδίως διατάξεις βάσει τῶν ἄρθρων 92 καί 93, ὅπως ἔπραξε ἐκδίδοντας ὁρισμένες ὁδηγίες πού ἀφοροῦσαν διαφόρους τομεῖς, παραδείγματος χάριν, τίς ἐνισχύσεις γιά τίς ναυπηγικές ἐργασίες.

Ἡ γαλλική κυβέρνηση δέχεται ὅτι ὁ αὐστηρότερος ἔλεγχος τῶν ἐνισχύσεων, ὁ ὁποῖος συνίσταται στήν ὀρθή ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93 ἀπαιτεῖ πλήρη πληροφόρηση ἐν σχέσει πρός τίς κρατικές ἐνισχύσεις, ἀλλά δηλώνει ὅτι δέν δύναται νά δεχθεῖ τήν ἄποψη τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπή εἶναι ἐλλιπῶς πληροφορημένη περί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καί ὅτι οἱ ἐπιχορηγήσεις πού δίδονται στίς ἐπιχειρήσεις αὐτές παρουσιάζουν τέτοιες διαφορές πού δέν ὑφίσταται ἡ αὐτή κατάσταση ἐν σχέσει πρός τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις.

9. Ἐν σχέσει πρός τήν παρέμβαση τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, ἡ *βρετανική κυβέρνηση* τονίζει ὅτι τό πραγματικό πρόβλημα δέν συνίσταται στήν μεταχείριση τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ἀλλά μᾶλλον στήν διατήρηση τῆς ἰσορροπίας μεταξύ τῶν ὀργάνων ἐντός τῆς Κοινότητος.

Τό ἄρθρο 5 τῆς συνθήκης, τό ὁποῖο δέν ἐλήφθη ὡς νόμιμη βάση γιά τήν θέσπιση τῆς ὁδηγίας, δέν ἔχει καμμία ἰδιαίτερη σημασία ἐν σχέσει πρός τήν εἰδικότερη ὑποχρέωση πού προβλέπει ρητῶς τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, ἀπαγορεύοντας τήν θέσπιση ἤ διατήρηση μέτρων ἀντιθέτων πρός τήν συνθήκη. Ἡ ἄποψη τῆς παρεμβαινούσης, ὅτι ἕνα μέτρο δύναται νά ἐμπίπτει στό πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1, ἀνεξαρτήτως ἄν εἶναι ἀντίθετο πρός τήν συνθήκη, ἀντιφάσκει πρός τήν διατύπωση αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ ἄρθρου, ἀπό τό ὁποῖο συνάγεται σαφῶς ὅτι μόνον ἕνα εἰδικό μέτρο καί ὄχι ἡ παράλειψη ἀντιβαίνει πρός τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1.

Κατά τήν βρετανική κυβέρνηση τό ἄρθρο 93, παράγραφος 1, ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή νά προβεῖ, στόν τομέα τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων, σέ διαρκή ἐξέταση τῶν συστημάτων ἐνισχύσεων σέ συνεργασία μέ τά Κράτη μέλη. Ἡ συνεργασία αὐτή σέ συνδυασμό μέ τό ἄρθρο 5 ἐπιτρέπει στήν Ἐπιτροπή νά ζητήσει πληροφορίες γιά νά ἐξακριβώσει ἄν ἐχορηγήθη ἐνίσχυση, πού δέν ἔχει ἀνακοινωθεῖ. Ὅταν λάβει τίς πληροφορίες αὐτές ἡ Ἐπιτροπή ἐξετάζει τό ἀνάλογο μέτρο· ἄλλως δύναται νά κινήσει τήν διαδικασία τοῦ ἄρθρου 169. Ἡ Ἐπιτροπή δύναται, ἐξ ἄλλου, νά διατυπώσει προτάσεις βάσει τοῦ ἄρθρου 94.

Ἡ ἐπίμαχη ὁδηγία δέν εἶναι δυνατόν νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ἁπλή αἴτηση πληροφοριῶν, πού ἔχει γενική μορφή, ἡ δέ ἐνδεχομένη ἀπαίτηση παροχῆς πληροφοριῶν, μέ τήν ὁποία ἐπιδιώκεται νά διαπιστωθοῦν ἐνδεχόμενες παραβάσεις τῆς συνθήκης δέν συνεπάγεται τήν ἐξουσία ἐκδόσεως νέων οὐσιαστικῶν κανόνων κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, οἱ ὁποῖες ἐπιβάλλουν νέες ὑποχρεώσεις στά Κράτη μέλη. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 213, πού ἔδωσε ἡ παρεμβαίνουσα, καταλήγει στό παράδοξο ἀποτέλεσμα ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, τό Συμβούλιο δέν εἶναι ἁρμόδιο νά ἐξουσιοδοτήσει τήν Ἐπιτροπή νά ζητήσει τίς ἀναγκαῖες πληροφορίες, ἐνῶ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, τό ὁποῖο δέν περιέχει καμμία τέτοια διάταξη, ἡ Ἐπιτροπή εἶναι ἁρμόδια νά θεσπίσει ὁδηγία γενικῆς ἐφαρμογῆς μέ τό ἴδιο ἀποτέλεσμα.

ΣΤ' — Παρέμβαση τῶν Κάτω Χωρῶν

1. Ἡ *ὁλλανδική κυβέρνηση* δέν ἰσχυρίζεται ὅτι χωρίς τήν ὁδηγία τά Κράτη μέλη δέν θά ἐτηροῦσαν τίς ὑποχρεώσεις πού τούς ἐπιβάλλονται δυνάμει τῆς συνθήκης, ἄν οἱ οἰκονομικές σχέσεις μεταξύ τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων δέν εἶναι διαφανεῖς. Συμφωνεῖ ὅμως μέ τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι ἡ ἔλλειψη διαφανείας τῶν σχέσεων αὐτῶν συχνά δυσχεραίνει τήν ἐξακρίβωση κατά πόσον οἱ σχέσεις αὐτές συμβιβάζονται πρός τούς κανόνες τῆς συνθήκης.

2. Στό ἐρώτημα ἄν τό ἄρθρο 90, παράγραφος 1, τό ὁποῖο πρός καθορισμό τοῦ οὐσιαστικοῦ του περιεχομένου παραπέμπει σέ ἄλλες διατάξεις τῆς συνθήκης, ἔχει ἐπίσης αὐτόνομη σημασία, ἡ ὁλλανδική κυβέρνηση δίδει καταφατική ἀπάντηση. Τό γεγονός ὅτι περιέχει μιά τόσο εἰδική διάταξη ἐπιβεβαιώνει, κατ' αὐτήν, ὅτι ἡ διάταξη αὐτή δέν ἔχει ἁπλῶς ἐπικουρική λειτουργία. Ἡ πλειονότης τῶν ἄλλων διατάξεων τῆς συνθήκης βασίζεται στήν ἀρχή τοῦ σαφοῦς διαχωρισμοῦ μεταξύ τῶν δημοσίων ἀρχῶν καί τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Ὅταν οἱ πραγματικές σχέσεις δέν ἀνταποκρίνονται στήν ἰδέα αὐτή, ὅπως συμβαίνει μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, τό περιεχόμενο καί ἡ ἔκταση ἐφαρμογῆς ἑνός μεγάλου ἀριθμοῦ ἀπαγορεύσεων καί ὑποχρεώσεων, πού ἀπορρέουν ἀπό τήν συνθήκη, καθίστανται λιγότερο σαφή, γεγονός πού καθιστᾶ τήν ἐφαρμογή τους πολύ πιό δύσκολη, ἤ ἀκόμη καί ἀδύνατη. Ὅμως αὐτό ἀκριβῶς συμβαίνει κατά τήν ἐφαρμογή τῶν κανόνων τῶν ἄρθρων 85, 86 καί 92. Ἡ λειτουργία τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 1, εἶναι νά ἐξασφαλισθεῖ ὅτι σέ

τέτοιες περιπτώσεις οί λοιπές διατάξεις τῆς συνθήκης παραμένουν πλήρως ἐφαρμοστέες, μέ τήν δέ παράγραφο 3 ἐξουσιοδοτεῖται ἡ Ἐπιτροπή νά συγκεκριμενοποιήσει, κατά τό μέτρο τοῦ ἀναγκαίου, τίς ὑποχρεώσεις πού ἀναφέρονται στήν παράγραφο 1 καί νά θεσπίσει πιό συγκεκριμένους κανόνες γιά νά ἐπιτευχθοῦν, παραδείγματος χάριν, οἱ σκοποί τῶν ἄρθρων 92 καί 93. Ἡ ἁρμοδιότης αὐτή τῆς Ἐπιτροπῆς, ἁπαντᾶται ἐπίσης στά ἄρθρα 37, παράγραφος 7 καί 97.

Τό ἄρθρο 90 δέν περιέχει τίποτα πού ἀντιτίθεται στό νά ἔχει προληπτικό χαρακτήρα ἡ ἁρμοδιότης αὐτή. Εἶναι ἰδίως σημαντικό τό ὅτι ἡ παράγραφος 3 δίδει στήν Ἐπιτροπή τά μέσα, τῶν ὁποίων δύναται νά κάνει χρήση, χωρίς νά εἶναι ἤ χωρίς νά καταστεῖ ἀναγκαία ἡ ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 169, τό ὁποῖο προϋποθέτει τήν ὕπαρξη σαφῶς καθορισμένων ὑποχρεώσεων πού δέν ἐτηρήθησαν, πράγμα πού ἀκριβῶς δέν συμβαίνει στίς περιπτώσεις πού ἀναφέρονται στό ἄρθρο 90.

3. Κατά τήν ὁλλανδική κυβέρνηση, τό ἀποφασιστικό ζήτημα εἶναι ἄν ὁ σκοπός πού συνίσταται στό νά καταστοῦν διαφανεῖς οἱ σχέσεις μεταξύ τοῦ δημοσίου καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων πρέπει νά ἐπιτευχθεῖ μέσω ἑνός μέτρου βάσει τοῦ ἄρθρου 94 ἤ ἄν τό ἄρθρο 90 ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή πρός τοῦτο.

Γιά νά ἐνεργήσει ἐντός τῶν πλαισίων τῶν ἄρθρων 92 ἕως 94 ἡ Ἐπιτροπή πρέπει νά γνωρίζει ἤ νά ἔχει ὑπόνοιες γιά τήν ὕπαρξη ἑνός ἐθνικοῦ μέτρου πού ἔχει τόν χαρακτήρα ἐνισχύσεως. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἡ ὁλλανδική κυβέρνηση ὑποστηρίζει τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, δηλαδή ὅτι ἀκριβῶς ἡ ἔλλειψη πληροφοριῶν καί διεξοδικῶν λεπτομερειῶν ὡς πρός τίς σχέσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεών τους, ἐμποδίζει τήν Ἐπιτροπή νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον πού τῆς ἐπιβάλλει τό ἄρθρο 93. Δέν εἶναι καθόλου βέβαιο ὅτι οἱ σχέσεις αὐτές πρέπει per se νά χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐνισχύσεις, μόνο δέ στήν περίπτωση μέτρων πού ἐκ τῶν προτέρων ἔχουν χαρακτηρισθεῖ ὡς ἐνισχύσεις θά πρέπει νά βασισθεῖ στό ἄρθρο 94 μιά πιό λεπτομερής ρύθμιση, γιά νά λάβει ἡ Ἐπιτροπή τίς ἀναγκαῖες πληροφορίες.

Εἶναι ἐπομένως νομικῶς ἐσφαλμένο νά βασισθεῖ τό ἀντικείμενο τῆς ὁδηγίας στό ἄρθρο 94, διότι ἡ γενικότερη ὑποχρέωση παροχῆς πληροφοριῶν ὑπερβαίνει τά ὅρια τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ.

4. Ἐξ ἄλλου, δεδομένου ὅτι τό ἄρθρο 90 περιέχει, ὅπως καί τό ἄρθρο 37, εἰδικές διατάξεις γιά τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις καί προβλέπει ὅτι οἱ ἰδιαίτερες μορφές τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν καί τοῦ δημοσίου εἶναι δυνατόν νά δημιουργήσουν πρόβλημα ἀπό ἀπόψεως ἐφαρμογῆς τῶν ἐν λόγω ἄρθρων, δέν εἶναι ὀρθό νά γίνεται λόγος γιά διάκριση ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς σέ βάρος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων.

5. Ὅσον ἀφορᾶ τήν παρέμβαση τῶν Κάτω Χωρῶν ἡ *βρετανική κυβέρνηση* συμμερίζεται τήν ἄποψη ὅτι τό οὐσιαστικό περιεχόμενο τοῦ ἄρθρου 90 συνίσταται στό ὅτι οἱ δημόσιες ἐπιχειρήσεις ὑπόκεινται στίς ἴδιες ὑποχρεώσεις μέ τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις ἐν σχέσει πρός τήν τήρηση τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης. Ἡ παράγραφος 3 τοῦ ἄρθρου 90 ἐξουσιοδοτεῖ τήν Ἐπιτροπή νά ἐξασφαλίσει τήν τήρηση τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ἀλλά αὐτό δέν προσδίδει στό ἄρθρο 90 αὐτόνομη σημασία ὥστε νά εἶναι δυνατόν, ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως, νά ἀπαιτηθεῖ ἀπό τά Κράτη μέλη κάτι περισσότερο ἀπό τήν ἁπλή τήρηση τῶν κανόνων τῆς συνθήκης. Δέν εἶναι δυνατόν νά ἀγαγνωρισθοῦν ἐνυπάρχουσες ἁρμοδιότητες γιά νά καθορισθοῦν συγκεκριμένα οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀναφέρονται στήν παράγραφο 1 τοῦ ἄρθρου 90· ἐπί πλέον, ἡ προσβαλλομένη ὁδηγία δέν προσδιορίζει ποιοί εἶναι οἱ ὑφιστάμενοι κανόνες, ἀλλά μᾶλλον δημιουργεῖ νέες ὑποχρεώσεις. Ἀκόμη καί ἡ εἰδική ἁρμοδιότης πού παραχωρεῖται στήν

Ἐπιτροπή ἀπό τήν συνθήκη, δηλ. ἡ ἐποπτεία τῆς ἐφαρμογῆς ὁρισμένων διατάξεων, δέν συνεπάγεται ἐπί πλέον τίς ἁρμοδιότητες θεσπίσεως κανόνων πού καθιστοῦν δυνατή τήν ἐφαρμογή αὐτή. Ἄν τό Συμβούλιο, 6άσει τοῦ ἄρθρου 94, δέν εἶχε τήν ἀναγκαία ἁρμοδιότητα νά ἐκδώσει τήν προσβαλλομένη ὁδηγία, διότι ἡ εὐρύτερη ὑποχρέωση πρός παροχή πληροφοριῶν ὑπερβαίνει τά ὅρια τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, πολύ περισσότερο ἡ Ἐπιτροπή δέν εἶχε τέτοια ἁρμοδιότητα 6άσει τοῦ ἄρθρου 90.

VI — Προφορική διαδικασία

Κατά τήν συνεδρίαση τῆς 19ης Ἰανουαρίου 1982, ἡ γαλλική κυβέρνηση, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν G. Guillaume, ἡ ἰταλική κυβέρνηση, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν I. M. Braguglia, Avvocato dello Stato καί ἡ 6ρετανική κυβέρνηση, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Lord Mackay of Clashfern QC, προσφεύγουσες, ἡ Ἐπιτροπή, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τούς B. van der Esch, G. Marenco, S. Fabro καί P. J. Kuyper, μέλη τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, καθ' ἧς ἡ προσφυγή, ἡ ὁλλανδική κυβέρνηση, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν W. Riphagen, καθηγητή, καί ἡ ὁμοσπονδιακή κυβέρνηση, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν A. Deringer, δικηγόρο παρά τῶ Oberlandesgericht τῆς Κολωνίας, προσθέτως παρεμβαίνουσες, ἀνέπτυξαν τίς προφορικές τους παρατηρήσεις.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του κατά τήν συνεδρίαση τῆς 4ης Μαΐου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ δικόγραφο πού κατέθεσαν στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου ἀντιστοίχως στίς 16, 18 καί 19 Σεπτεμ6ρίου 1980 ἡ Γαλλική Δημοκρατία, ἡ Ἰταλική Δημοκρατία καί τό Ἡνωμένο Βασίλειο ἤσκησαν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 173, πρώτη παράγραφος τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τρεῖς προσφυγές ἀκυρώσεως τῆς ὁδηγίας 80/723 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 25ης Ἰουνίου 1980, περί τῆς διαφανείας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν μελῶν καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 08/001, σ. 205). Ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας καί τό Βασίλειο τῶν Κάτω Χωρῶν παρενέ6ησαν στίς δίκες αὐτές πρός ὑποστήριξη τῶν αἰτημάτων τῆς Ἐπιτροπῆς.

2 Ἡ ὁδηγία, ἡ ὁποία ἐξεδόθη 6άσει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, τῆς συνθήκης, ὑποχρεώνει τά Κράτη μέλη νά διατηροῦν διαθέσιμα, ἐπί πέντε ἔτη, τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τήν διάθεση δημοσίων πόρων ἐκ μέρους τοῦ δημοσίου σέ δημόσιες ἐπιχειρήσεις, καθώς καί τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τήν πραγματική χρησιμοποίηση τῶν πόρων αὐτῶν ἀπό τίς ἐν λόγω ἐπιχειρήσεις. Ἀπό τίς αἰτιολογικές σκέψεις τῆς ὁδηγίας συνάγεται ὅτι κύριος στόχος της εἶναι νά προωθήσει τήν

ἀποτελεσματική ἐφαρμογή στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις τῶν ἄρθρων 92 καί 93 τῆς συνθήκης περί κρατικῶν ἐνισχύσεων. Περαιτέρω, στίς αἰτιολογικές αὐτές σκέψεις τονίζεται ἡ ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως μεταξύ δημοσίων καί ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, καθώς καί ἡ ἀνάγκη διαφανείας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καί τῶν κρατῶν, λόγω τοῦ πολυπλόκου χαρακτῆρος τῶν σχέσεων αὐτῶν.

3 Οἱ λόγοι πού προέβαλαν οἱ προσφεύγουσες κυβερνήσεις, ἄν καί διαφέρουν ὡς πρός ὁρισμένα σημεῖα, δύνανται, οὐσιαστικῶς, νά συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς:

— ἀναρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς·

— ἔλλειψη ἀναγκαιότητος καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλογικότητος·

— διάκριση σέ βάρος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων·

— παράβαση τῶν ἄρθρων 90, 92 καί 93, κατά τό ὅτι ἡ ὁδηγία ὁρίζει τίς ἔννοιες τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως καί τῆς κρατικῆς ἐνισχύσεως·

— παράβαση τῶν κανόνων πού καθορίζουν τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν ΕΟΚ, ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ·

— ἐλλιπής αἰτιολογία καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος ὡς πρός τίς ἐξαιρέσεις πού προβλέπει ἡ ὁδηγία.

Ἐπί τοῦ πρώτου λόγου (ἀναρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς)

4 Κατά τήν κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἡ Ἐπιτροπή ἐκδίδοντας τήν ἐπίμαχη ὁδηγία παρεβίασε αὐτές τίς ἴδιες τίς ἀρχές πού διέπουν τήν κατανομή τῶν ἐξουσιῶν καί τῶν εὐθυνῶν μεταξύ τῶν κοινοτικῶν ὀργάνων. Ἀπό τίς θεσμικές διατάξεις τῆς συνθήκης συνάγεται ὅτι τό Συμβούλιο διαθέτει τό σύνολο τῆς πρωτογενοῦς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ἡ Ἐπιτροπή διαθέτει μόνον ἐξουσίες ἐποπτείας καί ἐκτελέσεως. Αὐτή ἡ κατανομή ἁρμοδιοτήτων ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τούς εἰδικούς περί ἐξουσιοδοτήσεως κανόνες τῆς συνθήκης πού σχεδόν ὅλοι ἐπιφυλάσσουν στό Συμβούλιο τήν ἔκδοση κανονισμῶν καί ὁδηγιῶν. Ὅσον ἀφορᾶ ἰδίως τούς κανόνες περί ἀνταγωνισμοῦ, ἁπαντᾶ ἡ ἴδια κατανομή ἁρμοδιοτήτων. Οἱ ἴδιες διατάξεις ἀναθέτουν στήν Ἐπιτροπή καθήκοντα ἐποπτείας, ἐνῶ αὐτή δέν δύναται νά νομοθετεῖ παρά μόνον ἐντός τῶν ὁρίων εἰδικῆς καί ρητῆς ἐξουσιοδοτήσεως, περιεχομένης σέ πράξη τοῦ Συμβουλίου.

5 Πάντοτε κατά τήν κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, οἱ διατάξεις τῆς συνθήκης, οἱ ὁποῖες παρέχουν, ἐξαιρετικῶς, στήν Ἐπιτροπή τήν ἁρμοδιότητα νά ἐκδίδει ὁδηγίες, πρέπει νά ἑρμηνεύονται ὑπό τό φῶς τῶν προηγουμένων συλλογισμῶν. Δέν πρόκειται γιά ὁδηγίες ἰδίας φύσεως μέ τίς ὁδηγίες πού ἐκδίδει τό Συμβούλιο. Ἐνῶ οἱ ὁδηγίες τοῦ Συμβουλίου δύνανται νά περιέχουν γενικές διατάξεις, κανονιστικοῦ χαρακτῆρος, πού ἐνδεχομένως ἐπιβάλλουν νέες ὑποχρεώσεις στά Κράτη μέλη, σκοπός τῶν ὁδηγιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ ἀντιμετώπιση μιᾶς εἰδικῆς καταστάσεως σέ ἕνα ἤ περισσότερα κράτη. Στήν περίπτωση τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, αὐτός ὁ περιορισμένος σκοπός συνάγεται ἀπό τήν ἴδια τήν διατύπωση τῆς διατάξεως, βάσει τῆς ὁποίας ἡ Ἐπιτροπή «ἀπευθύνει» τίς κατάλληλες ὁδηγίες ἤ ἀποφάσεις στά Κράτη μέλη.

6 Ἡ ἄποψη ὅμως αὐτή δέν εὑρίσκει ἔρεισμα στίς περί ὀργάνων θεσμικές διατάξεις τῆς συνθήκης. Βάσει τοῦ ἄρθρου 4, ἡ Ἐπιτροπή συμμετέχει στήν πραγματοποίηση τοῦ ἔργου τῆς Κοινότητος, ὅπως ἀκριβῶς καί τά ἄλλα ὄργανα, κάθε ἕνα ἀπό τά ὁποῖα ἐνεργεῖ ἐντός τῶν ὁρίων τῶν ἐξουσιῶν πού τοῦ παρέχονται ἀπό τήν συνθήκη. Τό ἄρθρο 155 προβλέπει, μέ διατύπωση σχεδόν ταυτόσημη μέ ἐκείνη τοῦ ἄρθρου 145, τό ὁποῖο περιγράφει τήν αὐτή λειτουργία τοῦ Συμβουλίου, ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἔχει ἴδια ἐξουσία λήψεως ἀποφάσεων ὑπό τούς ὅρους πού προβλέπει ἡ συνθήκη. Ἐπί πλέον, οἱ διατάξεις τοῦ κεφαλαίου πού ρυθμίζει, γενικῶς, τά ἀποτελέσματα καί τό περιεχόμενο τῶν πράξεων πού ἐκδίδουν τά ὄργανα, καί ἰδίως, οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 189 δέν κάνουν τήν διάκριση, στήν ὁποία προβαίνει ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, μεταξύ τῶν ὁδηγιῶν γενικῆς ἐφαρμογῆς καί τῶν λοιπῶν, πού προβλέπουν μόνον εἰδικά μέτρα. Σύμφωνα μέ τήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ, ἡ Ἐπιτροπή ἔχει, ὅπως καί τό Συμβούλιο, ἁρμοδιότητα νά ἐκδίδει ὁδηγίες, ὑπό τούς ὅρους πού προβλέπει ἡ συνθήκη. Αὐτό συνεπάγεται ὅτι οἱ περιορισμοί τῆς ἁρμοδιότητος, πού ἔχει παρασχεθεῖ στήν Ἐπιτροπή ἀπό μιά εἰδική διάταξη τῆς συνθήκης, δέν δύνανται νά συναχθοῦν ἀπό μιά γενική ἀρχή, ἀλλά ἀπό τήν ἑρμηνεία αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς διατυπώσεως τῆς ἐν λόγω διατάξεως, στήν προκειμένη περίπτωση τοῦ ἄρθρου 90, ἡ ὁποία πρέπει νά ἀναλυθεῖ ὑπό τό φῶς τοῦ σκοποῦ καί τῆς θέσεώς της ἐντός τοῦ συστήματος τῆς συνθήκης.

7 Σχετικῶς, δέν πρέπει νά συναχθοῦν συμπεράσματα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ πλειονότης τῶν λοιπῶν εἰδικῶν διατάξεων τῆς συνθήκης, οἱ ὁποῖες προβλέπουν ἁρμοδιότητα θεσπίσεως πράξεων γενικοῦ χαρακτῆρος, παρέχουν τήν ἁρμοδιότητα αὐτή στό Συμβούλιο, τό ὁποῖο ἀποφασίζει κατόπιν προτάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς. Δέν δύναται ἐπίσης νά γίνει διάκριση μεταξύ τῶν διατάξεων πού προβλέπουν τήν θέσπιση ὁδηγιῶν, ἀναλόγως τοῦ ἄν χρησιμοποιοῦν τόν ὅρο «ἐκδίδει» ἤ «ἀπευθύνει». Κατά τό ἄρθρο 189, οἱ ὁδηγίες, ὅπως καί οἱ ἀποφάσεις, τόσο τοῦ Συμβουλίου, ὅσο καί τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπευθύνονται σέ ἀποδέκτες, οἱ ὁποῖοι,

όσον άφορᾶ τίς όδηγίες, εἶναι ἀναγκαίως Κράτη μέλη. Στήν περίπτωση, ἐπομένως, μιᾶς διατάξεως πού προβλέπει συγχρόνως τήν θέσπιση όδηγιῶν καί ἀποφάσεων πού ἀπευθύνονται στά Κράτη μέλη, ἡ λέξη «ἀπευθύνει» εἶναι ἁπλῶς ἡ πιό κατάλληλη κοινή ἔκφραση.

8 Γιά νά στηρίξουν τόν ἐκ τῆς ἀναρμοδιότητος λόγο, οἱ τρεῖς προσφεύγουσες κυβερνήσεις ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ κανόνες πού περιέχονται στήν ἐπίμαχη όδηγία θά ἠδύναντο νά ἔχουν ἐκδοθεῖ ἀπό τό Συμβούλιο. Ἐπειδή σκοπός τῆς όδηγίας εἶναι νά δύναται ἡ Ἐπιτροπή νά ἐλέγχει τήν τήρηση τῆς ὑποχρεώσεως τῶν Κρατῶν μελῶν, νά τῆς ἀνακοινώνουν, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 93, παράγραφος 3 κάθε χορήγηση ἤ τροποποίηση κρατικῆς ἐνισχύσεως, ἐπειδή δέ τό ἄρθρο 94 παρέχει στό Συμβούλιο ἁρμοδιότητα νά καθορίσει ἰδίως τίς προϋποθέσεις ἐφαρμογῆς τῆς ἐν λόγω παραγράφου, οἱ ἐν λόγω διατάξεις ἐμπίπτουν στήν ἁρμοδιότητα τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ δυνάμει τοῦ ἀναφερθέντος ἄρθρου. Ἐν πάση περιπτώσει, τέτοιοι κανόνες ὑπάγονται στήν ἁρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου δυνάμει τοῦ ἄρθρου 213 ἤ, ἐπικουρικῶς, τοῦ ἄρθρου 235. Ὅταν πρόκειται, ἐπομένως γιά ἕνα τομέα, γιά τόν ὁποῖο ἁρμόδιο εἶναι τό Συμβούλιο, δέν εἶναι δυνατόν κατά τίς προσφεύγουσες κυβερνήσεις νά γίνει δεκτή συντρέχουσα ἁρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς δυνάμει ἄλλων διατάξεων τῆς συνθήκης.

9 Ἡ Ἐπιτροπή, ὑπέρ τῆς ὁποίας παρενέβη ἡ κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἐπιμένει στό γεγονός ὅτι ἡ όδηγία προβλέπει μέτρα πού προηγοῦνται τῆς διαδικασίας τοῦ ἄρθρου 93 καί ὅτι, γιά τόν λόγο αὐτό, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐφαρμοσθεῖ τό ἄρθρο 94. Ἰσχυρίζεται ἐπίσης ὅτι τό ἄρθρο 213 δέν ἀφορᾶ πληροφορίες, οἱ ὁποῖες εὑρίσκονται στήν διάθεση τῶν Κρατῶν μελῶν καί τίς ὁποῖες πρέπει νά παρέχουν στήν Ἐπιτροπή κατόπιν αἰτήσεώς της, δυνάμει τῆς γενικῆς τους ὑποχρεώσεως πρός συνεργασία, πού προβλέπεται στό ἄρθρο 5. Οὔτε τό ἄρθρο 235 ἐφαρμόζεται, διότι προϋποθέτει ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἐνεργείας. Ἡ ὁλλανδική κυβέρνηση τονίζει κυρίως τόν ἰδιαίτερο χαρακτήρα καί τήν αὐτόνομη σημασία τοῦ ἄρθρου 90.

10 Τά ἐπιχειρήματα πού οἱ προσφεύγουσες κυβερνήσεις ἀντλοῦν ἀπό τά ἄρθρα 213 καί 235, δέν εὐσταθοῦν. Πράγματι, τό ἄρθρο 213, τό ὁποῖο περιέχεται στό κεφάλαιο τῶν γενικῶν καί τελικῶν διατάξεων τῆς συνθήκης δέν ἀποτελεῖ ἐμπόδιο στίς ἐξουσίες πού παρέχονται στήν Ἐπιτροπή ἀπό εἰδικές διατάξεις τῆς συνθήκης. Γιά τόν λόγο πού ἀνεφέρθη ἀπό τήν Ἐπιτροπή, τό ἄρθρο 235 δέν ἔχει ἐφαρμογή στήν προκειμένη περίπτωση.

11 Ἀντιθέτως, γιά νά ἐκτιμηθεῖ τό ἐπιχείρημα πού βασίζεται στό ἄρθρο 94, πρέπει νά γίνει ἀντιπαραβολή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ πρός τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 90, ἀφοῦ ληφθοῦν ὑπ'ὄψη τό ἀντικείμενο καί ὁ σκοπός τῶν δύο αὐτῶν ἄρθρων.

12 Σχετικῶς, διαπιστώνεται ὅτι οἱ δύο αὐτές διατάξεις ἔχουν διαφορετικό ἀντικείμενο. Τό ἄρθρο 94 ἀποτελεῖ μέρος ἑνός συνόλου διατάξεων, οἱ ὁποῖες ρυθμίζουν τόν τομέα τῶν κρατικῶν ἐνισχύσεων, ὅποιες καί ἄν εἶναι οἱ μορφές τῶν ἐνισχύσεων καί οἱ ἀποδέκτες αὐτῶν. Ἀντιθέτως, τό ἄρθρο 90 δέν ἀφορᾶ, παρά μόνον τίς ἐπιχειρήσεις, γιά τήν συμπεριφορά τῶν ὁποίων τά κράτη ὀφείλουν νά ἀναλάβουν ἰδιαίτερη εὐθύνη, λόγω τῆς ἐπιρροῆς πού δύνανται νά ἀσκοῦν ὡς πρός τήν συμπεριφορά αὐτή. Τό ἄρθρο αὐτό τονίζει ὅτι οἱ ἐν λόγω ἐπιχειρήσεις, μέ τήν ἐπιφύλαξη τῶν διευκρινίσεων πού δίδονται μέ τήν παράγραφο 2, ὑπόκεινται στό σύνολο τῶν κανόνων τῆς συνθήκης, ἐπιτάσσει δέ στά Κράτη μέλη νά τηροῦν τούς κανόνες αὐτούς στίς σχέσεις τους μέ τίς ἐν λόγω ἐπιχειρήσεις καί ἐπιβάλλει σχετικῶς στήν Ἐπιτροπή καθῆκον ἐπαγρυπνήσεως, τό ὁποῖο, δύναται νά ἀσκηθεῖ μέσω θεσπίσεως ὁδηγιῶν καί ἀποφάσεων πού ἀπευθύνονται στά Κράτη μέλη.

13 Σ' αὐτήν τήν διαφορά ἀντικειμένου προστίθεται καί ἡ διαφορά πού ἀναφέρεται στίς προϋποθέσεις, ὑπό τίς ὁποῖες τελεῖ ἡ ἄσκηση τῶν ἁρμοδιοτήτων πού οἱ δύο διατάξεις παρέχουν στό Συμβούλιο καί στήν Ἐπιτροπή, ἀντιστοίχως. Τό ἄρθρο 94 ἐπιτρέπει στό Συμβούλιο νά ἐκδώσει κάθε ἀναγκαῖο κανονισμό γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἄρθρων 92 καί 93. Ἀντιθέτως, ἡ ἁρμοδιότης πού παρέχεται στήν Ἐπιτροπή ἀπό τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, περιορίζεται στίς ὁδηγίες καί στίς ἀποφάσεις πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά νά ἐκπληρώσει, ἀποτελεσματικά, τό καθῆκον ἐποπτείας πού τῆς ἐπιβάλλεται μέ τήν ἰδία αὐτή παράγραφο.

14 Συνεπῶς, ἐν σχέσει πρός τήν ἁρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου δυνάμει τοῦ ἄρθρου 94, ἡ ἁρμοδιότης πού παρέχεται στήν Ἐπιτροπή ἀπό τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἀσκεῖται, ἐντός εἰδικοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς καί ὑπό προϋποθέσεις, πού καθορίζονται σέ συνάρτηση μέ τό ἰδιαίτερο ἀντικείμενο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ. Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ ἁρμοδιότης τῆς Ἐπιτροπῆς πρός ἔκδοση τῆς ἐπιδίκου ὁδηγίας ἐξαρτᾶται ἀπό τίς ἀπαιτήσεις πού ἀπορρέουν ἀπό τό καθῆκον τῆς ἐποπτείας, στό ὁποῖο ἀναφέρεται τό ἄρθρο 90 καί ὅτι τό ἐνδεχόμενο ρυθμίσεως ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου κατ' ἐφαρμογή τῆς γενικῆς του ἐξουσίας δυνάμει τοῦ ἄρθρου 94, διά διατάξεων πού ἀφοροῦν τόν εἰδικό τομέα τῶν ἐνισχύσεων πού χορηγοῦνται στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, δέν ἐμποδίζει τήν ἄσκηση τῆς ἁρμοδιότητος αὐτῆς ἀπό τήν Ἐπιτροπή.

15 Ἀπό τίς ἀνωτέρω σκέψεις προκύπτει ὅτι ὁ πρῶτος λόγος πού προέβαλαν οἱ προσφεύγουσες κυβερνήσεις πρέπει νά ἀπορριφθεῖ.

Ἐπί τοῦ δευτέρου λόγου (ἔλλειψη ἀναγκαιότητος)

16 Ἡ γαλλική καί ἡ ἰταλική κυβέρνηση ἀμφισβητοῦν ὅτι οἱ κανόνες τῆς ὁδηγίας εἶναι ἀναγκαῖες γιά νά δυνηθεῖ ἡ Ἐπιτροπή νά ἀσκήσει ἀποτελεσματικά τό καθῆκον ἐποπτείας πού τῆς ἀναθέτει τό ἄρθρο 90. Θεωροῦν ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τόν οἰκονομικό τομέα, ὑπάρχει πλήρης νομικός διαχωρισμός μεταξύ τοῦ κράτους καί τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Τά κεφάλαια πού τίθενται στήν διάθεση τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἀπό τό δημόσιο ἐμφαίνονται στούς νόμους περί προϋπολογισμοῦ, καθώς καί στούς ἰσολογισμούς καί τίς ἐτήσιες ἐκθέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων. Σέ μιά δημοκρατική κοινωνία ὑπάρχουν, ὅσον ἀφορᾶ τίς σχέσεις τοῦ κράτους μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις, πηγές πληροφοριῶν τουλάχιστον τό ἴδιο πλήρεις μέ τίς πηγές πού ἀφοροῦν τίς σχέσεις μέ τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις καί πολύ περισσότερο ἀκριβεῖς ἀπό ἐκεῖνες πού ἀφοροῦν τίς σχέσεις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων μεταξύ τους.

17 Ἡ Ἐπιτροπή παραπέμπει στήν τετάρτη καί πέμπτη αἰτιολογική σκέψη τῆς ὁδηγίας, μέ τίς ὁποῖες βεβαιώνεται ὅτι ὁ πολύπλοκος χαρακτήρας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τοῦ δημοσίου μέ τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις δύναται νά ἐμποδίσει τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος ἐποπτείας τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὅτι ἡ ὀρθή καί ἀποτελεσματική ἐφαρμογή τῶν περί ἐνισχύσεων διατάξεων τῆς συνθήκης στίς δημόσιες καί ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις εἶναι δυνατή μόνον ἄν καταστοῦν διαφανεῖς οἱ οἰκονομικές αὐτές σχέσεις. Κατά τήν διάρκεια τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἡ Ἐπιτροπή, καθώς καί ἡ κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἀνέφεραν παραδείγματα γιά νά καταδείξουν ὅτι οἱ σχέσεις αὐτές δέν ἦταν ἐπαρκῶς διαφανεῖς, ὥστε νά δυνηθεῖ ἡ Ἐπιτροπή νά διαπιστώσει ἄν εἶχαν χορηγηθεῖ ἤ ὄχι κρατικές ἐνισχύσεις πρός τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

18 Λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν ποικίλων μορφῶν τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων στά διάφορα Κράτη μέλη καί τῶν πλεγμάτων τῶν δραστηριοτήτων τους, εἶναι ἀναπόφευκτο οἱ οἰκονομικές τους σχέσεις μέ τό δημόσιο νά εἶναι καί αὐτές ποικίλες, συχνά πολύπλοκες καί, συνεπῶς, δύσκολο νά ἐλεγχθοῦν, ἀκόμη καί μέ τήν βοήθεια δημοσιευμένων πηγῶν πληροφοριῶν, στίς ὁποῖες ἀναφέρθησαν οἱ προσφεύγουσες κυβερνήσεις. Ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες, δέν εἶναι δυνατόν νά μήν ἀναγνωρισθεῖ στήν Ἐπιτροπή ἡ ἀνάγκη νά προσπαθήσει νά λάβει συμπληρωματικές

πληροφορίες γιά τίς σχέσεις αὐτές, θέτοντας κοινά κριτήρια γιά ὅλα τά Κράτη μέλη καί γιά ὅλες τίς ἀναφερθεῖσες ἐπιχειρήσεις. Ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀκριβή καθορισμό τῶν κριτηρίων αὐτῶν, οἱ προσφεύγουσες κυβερνήσεις δέν ἀπέδειξαν ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ὑπερέβη τά ὅρια τῆς ἐξουσίας ἐκτιμήσεως πού τῆς παρέχει τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3.

19 Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ὁ λόγος πού ἀφορᾶ τήν ἔλλειψη ἀναγκαιότητος πρέπει νά ἀπορριφθεῖ. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν αἰτίαση πού ἀπηύθυνε κατά τῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἰταλική, ἰδίως, κυβέρνηση, περί τῆς παραβιάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλογικότητος.

Ἐπί τοῦ τρίτου λόγου (διάκριση εἰς βάρος τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων ἐν σχέσει πρός τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις)

20 Ἡ γαλλική καί ἡ ἰταλική κυβέρνηση ἰσχυρίζονται ὅτι, τόσο ἀπό τό ἄρθρο 222 ὅσο καί ἀπό τό ἄρθρο 90 συνάγεται ὅτι οἱ δημόσιες καί οἱ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις πρέπει νά τυγχάνουν ἴσης μεταχειρίσεως. Ἡ ὁδηγία, ὅμως, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά θέτει τίς πρῶτες σέ κατάσταση δυσμενέστερη ἀπό ὅ,τι τίς δεύτερες, κυρίως διότι ἐπιβάλλει στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις ἰδιαίτερες ὑποχρεώσεις, ἰδίως λογιστικῆς φύσεως, οἱ ὁποῖες δέν ἀπαιτοῦνται ἀπό τίς ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις.

21 Ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό, πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ἰσότητος, τήν ὁποία ἐπικαλοῦνται οἱ κυβερνήσεις, ὅσον ἀφορᾶ τίς σχέσεις γενικῶς, μεταξύ τῶν δημοσίων καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, προϋποθέτει ὅτι οἱ δύο κατηγορίες τελοῦν ὑπό ὁμοιες συνθῆκες. Οἱ ἐπιχειρήσεις ἰδιωτικοῦ δικαίου, ὅμως, καθορίζουν, ἐντός τῶν ὁρίων τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, τήν βιομηχανική καί ἐμπορική στρατηγική τους, βάσει, ἰδίως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀποδοτικότητος. Οἱ ἀποφάσεις τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ἀντιθέτως, εἶναι δυνατόν κατά τήν ἐπιδίωξη σκοπῶν γενικοῦ συμφέροντος, νά ὑφίστανται τήν ἐπίδραση ποικίλων παραγόντων, ἐκ μέρους τοῦ δημοσίου πού δύναται νά ἐπηρεάζει τίς ἀποφάσεις αὐτές. Οἱ οἰκονομικές καί δημοσιονομικές συνέπειες μιᾶς τέτοιας ἐπιδράσεως ὁδηγοῦν στήν δημιουργία οἰκονομικῶν σχέσεων ἰδιαιτέρας φύσεως μεταξύ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν καί τοῦ δημοσίου, διαφορετικῶν ἀπό τίς σχέσεις μεταξύ

τοῦ δημοσίου καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Καθώς ἡ ὁδηγία ἀφορᾶ ἀκριβῶς αὐτές τίς ἰδιαίτερες οἰκονομικές σχέσεις, ὁ λόγος ὁ ὁποῖος στηρίζεται στήν ὕπαρξη διακρίσεως δέν δύναται νά γίνει δεκτός.

Ἐπί τοῦ τετάρτου λόγου (παράβαση τῶν ἄρθρων 90, 92 καί 93, ἐπειδή ἡ ὁδηγία καθορίζει τίς ἔννοιες τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως καί τῆς κρατικῆς ἐνισχύσεως)

22 Ἡ γαλλική καί ἡ ἰταλική κυβέρνηση ὑποστηρίζουν ὅτι τά ἄρθρα 2 καί 3 τῆς ὁδηγίας συμπληρώνουν, χωρίς νόμιμο ἔρεισμα, τά ἄρθρα 90, 92 καί 93 τῆς συνθήκης, καθ' ὅσον ὁρίζουν τήν ἔννοια τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως καί καθορίζουν τίς οἰκονομικές σχέσεις, οἱ ὁποῖες, κατά τήν Ἐπιτροπή, δύνανται νά συνιστοῦν κρατικές ἐνισχύσεις.

23 Οἱ αἰτιάσεις αὐτές δέν εὐσταθοῦν. Ὅσον ἀφορᾶ τόν καθορισμό, στό ἄρθρο 3, τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πού ὑπόκεινται στούς κανόνες τῆς ὁδηγίας, ἀρκεῖ ἡ διαπίστωση ὅτι δέν πρόκειται γιά ἀπόπειρα τῆς Ἐπιτροπῆς, νά καθορίσει τήν ἔννοια τῆς ἐνισχύσεως πού ἀναφέρεται στά ἄρθρα 92 καί 93 τῆς συνθήκης, ἀλλά ἁπλῶς γιά ἀκριβέστερο καθορισμό τῶν οἰκονομικῶν πράξεων γιά τίς ὁποῖες ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι πρέπει νά ἐνημερώνεται ὥστε νά ἐλέγχει ἄν ἕνα Κράτος μέλος ἐχορήγησε ἐνισχύσεις στή δεδομένη ἐπιχείρηση, χωρίς νά τηρήσει τήν ὑποχρέωση ἀνακοινώσεως σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 93, παράγραφος 3. Ὅπως ἀναφέρθη ἀνωτέρω, ἐν σχέσει πρός τόν δεύτερο λόγο, δέν ἀπεδείχθη ὅτι, προβαίνοντας στήν ἐνέργεια αὐτή, ἡ Ἐπιτροπή ὑπερέβη τά ὅρια τῆς ἐξουσίας ἐκτιμήσεως, πού τῆς ἐπιφυλάσσει τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3.

24 Ὅσον ἀφορᾶ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2, τό ὁποῖο ὁριοθετεῖ τήν δημόσια ἐπιχείρηση «κατά τήν ἔννοια τῆς παρούσης ὁδηγίας», πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι οἱ διατάξεις αὐτές δέν ἀποσκοποῦν στόν καθορισμό τῆς ἐννοίας αὐτῆς, ὅπως ἀναφέρεται στό ἄρθρο 90 τῆς συνθήκης, ἀλλά νά θέσουν τά ἀναγκαῖα κριτήρια γιά τόν καθορισμό τῆς κατηγορίας τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν ὁποίων οἱ οἰκονομικές σχέσεις μέ τό δημόσιο συνεπάγονται τήν ὑποχρέωση παροχῆς πληροφοριῶν πού ἀναφέρεται στήν ὁδηγία. Γιά νά ἐκτιμηθεῖ ἐπομένως αὐτή ἡ ὁριοθέτηση, ἡ ὁποία, ἐξ ἄλλου, εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά λάβουν γνώση τά Κράτη μέλη τῆς ἐκτάσεως τῶν ὑποχρεώσεων πού ὑπέχουν βάσει τῆς ὁδηγίας, πρέπει νά ἀντιπαραβληθοῦν τά τεθέντα κριτήρια μέ τίς σκέψεις, στίς ὁποῖες στηρίζεται ἡ ὑποχρέωση πρός ἐποπτεία πού ἐπιβάλλει στήν Ἐπιτροπή τό ἄρθρο 90.

25 Κατά τό ἄρθρο 2 τῆς ὁδηγίας, ὡς δημοσία ἐπιχείρηση νοεῖται κάθε ἐπιχείρηση στήν ὁποία τό δημόσιο δύναται νά ἀσκήσει ἄμεσα ἤ ἔμμεσα ἀποφασιστική ἐπιρροή. Κατά τήν δεύτερη παράγραφο, τεκμαίρεται ὅτι ὑπάρχει ἀποφασιστική ἐπιρροή, ὅταν τό δημόσιο ἄμεσα ἤ ἔμμεσα ἔχει τήν πλειοψηφία τοῦ κεφαλαίου, διαθέτει τήν πλειοψηφία τῶν δικαιωμάτων ψήφου ἤ δύναται νά ὁρίζει ἄνω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν ὀργάνων διοικήσεως, διευθύνσεως ἤ ἐποπτείας τῆς δεδομένης ἐπιχειρήσεως.

26 Ὅπως ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἐτέθησαν στήν συνθήκη οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 90 εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐπιρροή πού δύναται νά ἀσκήσει τό δημόσιο στίς ἀποφάσεις τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων πού ἀφοροῦν ἐμπορική δραστηριότητα. Ἡ ἐπιρροή αὐτή εἶναι δυνατόν νά ἀσκηθεῖ εἴτε μέσω οἰκονομικῆς συμμετοχῆς, εἴτε μέσω κανόνων πού διέπουν τήν διαχείριση τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπιλέγοντας τά ἴδια αὐτά κριτήρια γιά τόν καθορισμό τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, γιά τίς ὁποῖες πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά λαμβάνει πληροφορίες, προκειμένου νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον ἐποπτείας πού τῆς ἐπιβάλλεται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, ἡ Ἐπιτροπή παρέμεινε ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ἐξουσίας ἐκτιμήσεως πού τῆς παρέχει ἡ διάταξη αὐτή.

27 Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι καί ὁ τέταρτος λόγος πρέπει νά ἀπορριφθεῖ.

Ἐπί τοῦ πέμπτου λόγου (μή τήρηση τῶν κανόνων πού καθορίζουν τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν συνθηκῶν ΕΟΚ, ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ)

28 Ἡ γαλλική κυβέρνηση τονίζει ὅτι ὁ ὁρισμός τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 2 τῆς ὁδηγίας εἶναι τελείως γενικός καί ἡ ἐξαίρεση τοῦ τομέως τῆς ἐνεργείας πού προβλέπει τό ἄρθρο 4, περιλαμβανομένης, ὅσον ἀφορᾶ τόν τομέα τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, τῆς παραγωγῆς τοῦ οὐρανίου, τοῦ ἐμπλουτισμοῦ τοῦ οὐρανίου καί τῆς ἐπανεπεξεργασίας ἀκτινοβοληθέντων καυσίμων, καθώς καί τῆς ἐπεξεργασίας ὑλῶν δυναμένων νά παράγουν πλουτώνιο, ἀφήνουν νά ἐννοηθεῖ ὅτι ἡ ὁδηγία ἐφαρμόζεται μέ τήν ἐπιφύλαξη αὐτή στίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις πού διέπονται ἀπό τίς συνθῆκες ΕΚΑΧ καί ΕΚΑΕ. Ἐπειδή μία διάταξη τοῦ παραγώγου δικαίου, πού θεσπίζεται στό πλαίσιο τῆς συνθήκης ΕΟΚ δέν εἶναι δυνατόν νά ρυθμίζει ἕνα τομέα πού διέπεται ἀπό κανόνες θετικοῦ δικαίου

τῶν λοιπῶν συνθηκῶν, ἡ γαλλική κυβέρνηση, ἐπικουρικῶς, ζητεῖ τήν ἀκύρωση τῆς ὁδηγίας καθ' ὅσον ἀφορᾶ ἐπιχειρήσεις πού διέπονται ἀπό τίς συνθῆκες ΕΚΑΧ ἤ ΕΚΑΕ.

29 Ἡ Ἐπιτροπή παραδέχεται ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 232, παράγραφος 1, τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί 6άσει τῶν κανόνων τῆς συνθήκης ΕΚΑΧ περί ἐνισχύσεων πού χορηγοῦνται στίς ἐπιχειρήσεις πού διέπονται ἀπό τήν ἐν λόγω συνθήκη, ἡ ὁδηγία δέν εἶναι δυνατόν νά ἐφαρμοσθεῖ στίς ἐπιχειρήσεις αὐτές. Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐπιχειρήσεις τοῦ τομέως τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ συνθήκη ΕΚΑΕ δέν περιέχει διατάξεις περί κρατικῶν ἐνισχύσεων. Τά ἄρθρα 92 καί 93 τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί, συνεπῶς, ἡ ὁδηγία ἐφαρμόζονται στίς ἐπιχειρήσεις τοῦ τομέως αὐτοῦ, μέ τήν ἐπιφύλαξη τῶν ἐξαιρέσεων πού προβλέπει ρητῶς τό ἄρθρο 4 τῆς ὁδηγίας.

30 Κατά τό ἄρθρο 232, παράγραφος 1, τῆς συνθήκης ΕΟΚ, οἱ διατάξεις τῆς ἐν λόγω συνθήκης δέν τροποποιοῦν τίς διατάξεις τῆς συνθήκης ΕΚΑΧ, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν Κρατῶν μελῶν, τίς ἐξουσίες τῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος αὐτῆς καί τίς διατάξεις της περί τῆς λειτουργίας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς Ἄνθρακος καί Χάλυβος.

31 Δεδομένου ὅτι τό ἄρθρο 90, παράγραφος 3, ἀφορᾶ ἀκριβῶς τίς ἐξουσίες τῶν ὀργάνων καί δεδομένου ὅτι ἡ προσβαλλομένη ὁδηγία ἐπιβάλλει στά Κράτη μέλη ὁρισμένες ὑποχρεώσεις στόν τομέα τῶν ἐνισχύσεων, γιά τόν ὁποῖο ἡ ἴδια ἡ συνθήκη ΕΚΑΧ περιέχει κανόνες πού ἀφοροῦν τά Κράτη μέλη καί τίς ἐπιχειρήσεις πού ἀνήκουν στήν ἀγορά ἄνθρακος καί χάλυβος, ἀπό τό ἄρθρο 232 τῆς συνθήκης ΕΟΚ συνάγεται εὐθέως ὅτι ἡ ἐπίδικη ὁδηγία δέν εἶναι δυνατόν νά ἐφαρμοσθεῖ στίς σχέσεις μέ τίς ἐπιχειρήσεις αὐτές. Ἑπομένως, ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό ἡ ὁδηγία δέν εἶναι παράνομη, μολονότι θά ἦταν προτιμότερο, χάριν τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου, νά προέκυπτε ἡ ἐξαίρεση τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἀπό τό ἴδιο τό γράμμα τῆς ὁδηγίας.

32 Ἀντιθέτως, ὅσον ἀφορᾶ τήν σχέση μέ τήν συνθήκη ΕΚΑΕ, τό ἄρθρο 232, παράγραφος 2, τῆς συνθήκης ΕΟΚ περιορίζεται στήν διευκρίνιση ὅτι οἱ διατάξεις τῆς συνθήκης ΕΟΚ δέν θίγουν τήν ἰσχύ τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης ΕΚΑΕ. Ἡ γαλλική κυβέρνηση δέν ἀπέδειξε ὅτι οἱ διατάξεις τῆς ὁδηγίας θίγουν τίς διατάξεις τῆς συνθήκης ΕΚΑΕ. Ὁ λόγος αὐτός ἑπομένως, δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει δεκτός.

Ἐπί τοῦ ἕκτου λόγου (ἔλλειψη αἰτιολογίας καί παραβίαση τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος ἐν σχέσει πρός τίς ἐξαιρέσεις τῆς ὁδηγίας)

33 Ἐκτός ἀπό τόν τομέα τῆς ἐνεργείας τό ἄρθρο 4 τῆς ὁδηγίας ἐξαιρεῖ ἀπό τό πεδίο ἐφαρμογῆς της τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις πού ὁ κύκλος ἐργασιῶν τους πρίν φορολογηθοῦν εἶναι συνολικῶς μικρότερος τῶν 40 ἑκατομμυρίων εὐρωπαϊκῶν λογιστικῶν μονάδων κατά τίς δύο προηγούμενες ἐτήσιες χρήσεις, τίς ἐπιχειρήσεις πού παρέχουν ὑπηρεσίες, οἱ ὁποῖες δέν ἐπηρεάζουν αἰσθητῶς τίς κοινοτικές συναλλαγές, καθώς καί τίς ἐπιχειρήσεις πού ἀνήκουν στούς τομεῖς ὕδατος, μεταφορῶν, ταχυδρομείων καί τηλεπικοινωνιῶν, καθώς καί πίστεως.

34 Κατά τήν ἰταλική κυβέρνηση, οἱ ἐξαιρέσεις αὐτές συνεπάγονται ἀδικαιολόγητη διάκριση. Θεωρεῖ ὅτι οἱ ἐξαιρέσεις κατά τομεῖς δέν ἐπιτρέπονται, παρά μόνον σέ περίπτωση ἐλλείψεως ἐνδοκοινοτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ στόν σχετικό τομέα.

35 Ἐκτός τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ λόγος αὐτός τείνει μᾶλλον νά ἐπεκτείνει τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς ὁδηγίας, δέν εἶναι βάσιμος. Ἡ δωδεκάτη αἰτιολογική σκέψη τῆς ὁδηγίας ἀναφέρει πράγματι ὅτι πρέπει νά ἐξαιρεθοῦν ὁρισμένοι κλάδοι, πού δέν τελοῦν ὑπό ἀνταγωνιστικές συνθῆκες ἤ πού ἀποτελοῦν ἤδη ἀντικείμενο εἰδικῶν κοινοτικῶν ρυθμίσεων πού διασφαλίζουν κατάλληλη διαφάνεια, ὁρισμένοι κλάδοι πού, ἐκ τῆς φύσεώς τους, δικαιολογεῖται νά ἀποτελέσουν ἀντικείμενο εἰδικῶν ρυθμίσεων, καθώς καί οἱ ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων ἡ μικρή οἰκονομική σημασία δέν δικαιολογεῖ τίς διοικητικές ἐπιβαρύνσεις πού εἶναι δυνατόν νά συνεπάγονται τά ληπτέα μέτρα. Ὅλοι οἱ συλλογισμοί αὐτοί, τῶν ὁποίων τουλάχιστον ἕνας ἐφαρμόζεται σέ ὅλους τούς τομεῖς πού ἐξαιρεῖ τό ἄρθρο 4 τῆς ὁδηγίας, περιέχουν ἐπαρκῶς ἀντικειμενικά κριτήρια γιά νά δικαιολογήσουν τήν ἐξαίρεση ἀπό τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς ὁδηγίας.

36 Πρέπει, συνεπῶς, νά συναχθεῖ τό συμπέρασμα ὅτι ἀπό τίς ἀσκηθεῖσες ἐκ μέρους τῶν τριῶν κυβερνήσεων προσφυγές δέν προέκυψαν στοιχεῖα ἱκανά ὥστε νά ἐπισύρουν τήν ἀκύρωση, ἔστω καί μερικῶς, τῆς προσβαλλομένης ὁδηγίας. Οἱ προσφυγές πρέπει, ἐπομένως, νά ἀπορριφθοῦν.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

37 Κατά τό ἄρθρο 69, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας ὁ ἡττηθείς διάδικος καταδικάζεται στά δικαστικά ἔξοδα, ἐφόσον ὑπῆρχε σχετικό αἴτημα τοῦ νικήσαντος διαδίκου.

38 Ἐπειδή οἱ τρεῖς προσφεύγουσες κυβερνήσεις ἡττήθησαν, πρέπει νά καταδικασθοῦν στά δικαστικά ἔξοδα. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν γαλλική κυβέρνηση ὑπό τήν ἰδιότητά της ὡς παρεμβαινούσης στίς ὑποθέσεις 189-190/80.

39 Ἀπό τίς κυβερνήσεις πού παρενέβησαν ὑπέρ τῆς Ἐπιτροπῆς, μόνον ἡ ὁλλανδική κυβέρνηση ἐζήτησε νά καταδικασθοῦν οἱ προσφεύγουσες στά δικαστικά ἔξοδα. Κατά συνέπεια, ἡ Γαλλική Δημοκρατία, ἡ Ἰταλική Δημοκρατία καί τό Ἡνωμένο Βασίλειο πρέπει, ἐκτός ἀπό τά δικά τους δικαστικά ἔξοδα, νά καταδικαστοῦν στά δικαστικά ἔξοδα τῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν Κάτω Χωρῶν.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνει καί ἀποφασίζει:

1) Ἀπορρίπτει τίς προσφυγές.

2) Καταδικάζει τήν Γαλλική Δημοκρατία, τήν Ἰταλική Δημοκρατία καί τό Ἡνωμένο Βασίλειο, ἐκτός ἀπό τά δικαστικά τους ἔξοδα, στά δικαστικά ἔξοδα τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Βασιλείου τῶν Κάτω Χωρῶν.

Mertens de Wilmars Touffait Due Pescatore Mackenzie Stuart

O'Keeffe Koopmans Χλωρός Grévisse

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 6 Ἰουλίου 1982.

Ὁ γραμματεύς

P. Heim

Ὁ πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars